

Piusiliuttausimajumut

PingajuaAkKisuttaumajuk

Inosuttuit Pilukannimut Idluatsataummata
Maligatsasuangit

nutât maligait Canadamiut inosuttunginnut nutâk ikajuttigenikkut atuttausongutillugu

Susan M. Doyle

Tara Farrell

Amy Sheppard

Piusiliuttausimajumut

PingajuaAkKisuttaumajuk

Inosuttuit Pilukannimut Idluatsataummata
Maligatsasuangit

nutât maligait Canadamiut inosuttunginnut
nutâk ikajuttigenikkut atuttausongutillugu

Susan M. Doyle

Tara Farrell

Amy Sheppard

Uvagut suliaavut mitsânut Ilisautitsautillugu pillugit maligait

INULIMÂNUT MALIGATSANIK
KAUJITISIGIAMUT KATUTJIKATIGENNINGA
NL-MILU

Suite 227, Tara Place
31 Peet Street
St. John's, NL
A1B 3W8

(709) 722-2643
(709) 722-0054 FAX
(709) 722-2805 Youth Justice Line

info@publiclegalinfo.com
www.publiclegalinfo.com

Una atuagaliuttausimajuk Kagitaujattigut.

AtuagaKavingani Canadaup Allaliuttausimadluni

Doyle, Susan, 1967-mi

**Piusiliuttausimajumut: Inosuttuit Pilukannimut Iduatsataummata
Maligatsasuangit: nutât Canadamiut inosuttunginnut ikajuttigenikkut
attuttausongutillugit/Susan Doyle, Tara Farrell, Amy Sheppard-lu suliagidlugu.**

Nalunaikkutanga.

ISBN 978-1-894829-51-9

- 1. Canada. Inosuttuit Pilukannimut Iduatsataummata Maligatsasuangit.**
- 2. Inosuttuit idluatsataummata, Aulatsijet pijut Canadamiut. I. Farrell, Tara, 1979-II. Sheppard, Amy, 1977- III. Inulimânut Maligatsait Kaujitisigiamut katutjiKatigenningit NL-lu. IV. Atinga.**

KE9445.D69 2002

345.71'03

C2002-901583-9

© PLIAN 2002 Sivullia

© PLIAN 2003 kingullia

© PLIAN 2006 pingajua

Allatausimajuk St. John's-mi, Newfoundland amma Labrador.

Matunga AkKisuttausimajuk IliukKataudlunilu omunga Penney & Company Inc.

Sivullia

Tamatsumunga pidjutigilual-
lugu *Piusiliuttausimajumut*
Kaujitsigumanimmut pil-

lugit *Inosuttut Pilukannimut*

Idluatsataulimmata Maligatsasuanginnik.

Tâmna Maligatsasuak asittâgutiulauttuk

sivullinganik *Inosuttuit Pilukannimut*

Idluatsataulimmata Maligatsasuanginnik

April 1, 2003 mi. Una allak atuttausok

sollu atujausongulluni maligatsaliuttausi-

majunut tukisititsiKattaluni pitangin-

nik. Tamaita kapitallingit aigiallatit-

sisok maligaliuttausimajunut tamâni,

tamanna aiviusok Parliamentary Internet

Parlementaire Kagitaujatigut. **www.parl.gc.ca**

Tauttutâsimajut oKauset ilonnâgut
sunaummangâta oKajut iluani Common
Terms Section tukisititsijuni.

Malugigullu:

Tamakkua Kaujitsiutet tamâne-
jut taimailingatsainagamik amm-
alu maligatsaujutillugillu. Sollu
Kaujigumammagiliguvit apigiguvit ilai
piuluak ikKatuijimik.

Kaujijaukkujait

Piusiliuttausimajumut Kimiggutaulauttuk allataudlunilu ukununga Tara Farrell, B.A., Political Science Intern/ kavamami suliaKagiasitainnatuk, Amy Sheppard, B.A., Inosuttunik Idluatsataulimmata Aulatsijik/Youth Justice Coordinator, PLIAN amma Susan M. Doyle, B.A., L.L.B., AngajukKâk, PLIAN

Tamna kingullia akKisuttaulauttuk *Piusiliuttausimajumut* atuagaliut- taulauttuk Merzimi, 2003. PLIAN Kaujijaukkujuk suliajaulauttunik ukununga Natalie Payne amma Jason House pingajuani akKisuimmata ominga allamik.

Inulimânut Maligatsanik Kaujijitsigiamut katutjiKatigenningit NL (PLIAN) kenaujaliugutiuKattangituk tugâjul- li ilisautiukKudlugu inunginnut Newfoundland Labradorimillu mitsânut maligait isumagijauluattut. Ovagut Newfoundland Labradorimillu ilingavugut tamatumunga Inolimât ilinnianinginnut katutjiKatigenningata Canadakut (PLEAC). Tamna nunatsuami katutjiKatigennik suliaKatigegutivut ilinnianikkut inoKatigedluta.

PLIAN kenaujattâtitaupKattatuk sivungannit Department of Justice, Canada, the Department of Justice, Newfoundland and Labrador amma Law Foundation

Piusigigumajavut ikajulluta Newfoundlandimuni Labradorimuniullu tukisiniammata maligannik amma kamakKulugit maligannik ilupsinga ikajuluaniammat. Unuttumaginnik suliaKattavugut ilagidlugit IkKatuijinik oKaudjiKattadluta, IkKatuijinik Kaujijitsisongudluta Fonnikut, Ilinniavimmut Okalagiattudluta, Nunalinni katimatitsidluta, Inosuttuit Idluatsataunimmut OkâlautiKadluta Aullâvinginni amma MALIGAIT-FONNIKUT-OKALAGUTIGIDLUGIT. Ammalugiak tamagalak sakKititsiKattavugut atuagannik amma atuttausonik mitsânongajunik maligait, siammatidlugit ilonnâgut Newfoundland Labradorilu, Canadakut amma asingitigut nunatsuat. Unuttumaget tamakkua atuagaliuttausimajut pitâgijausot Kagitaujatigut Kallunânut, Frenchetut, Allatitut Inuttitullu mauna:
www.publiclegalinfo.com

PLIAN Kaujitsijuk Department of Justice Canada kamajinginnik, Inosuttuit Idluatsainikkut Maligatsasuanganik, pitâttisimmamata kenaujanik amma ikajummata ominga suliamik. Piluattumillu, nakummevugut Pauline Cormier, Amy Baker, Paula Kingston, Janice Durston amma Elizabeth Hendy.

PLIAN nakummegumajuk Tom Mills, Aulatsiji Public Prosecutions, Department of Justice, Newfoundland Labradorimillu Kimiggusimmamata akKisuigiallolutillu sivullipâmik akKisuimmata ominga atuagammik.

Kujagijavullu inosuttuit oKaudjuijingit, Erin Weeks, Andrew Reardon, Maria Power, Rob Rees, Christine Callahan, Heather Woodland amma Dawn Snow sivullimi ilinnialauttut Co-op Sulianganik Gonzaga High School ilinniavingani St. John's Newfoundland Labradorimillu amma ilinniatitsijinganik Sharon Tracey-mik.

Amma nakummegivugut Fred Kavanagh amma Sgt. Randy Mercer, AngajukKânga amma Allatinga PLIAN ikajulaummata sugiamut, PLIAN AngajukKauKatigenginnik amma akilittutaugatik ikajulauttunik amma Kelly Brockervillemik, PLIAN-kut Maligatsanik Kaujisiutimmi SuliaKatinga, ikajummagilaummat tamatsumunga suliajijajumut.

PLIAN nakummegumajuk ilaliugutilinnik PLEAC-kuni. KaujigiallagumajuKappat mitsânut Public Legal Education ammalu Kaujigiallagumanimmuk katutjiKatigenginnik Canadami, aiviusot paginangit 37 amma 38.

KaujimakKujivut Kim Pasula-mik Inulimât Maligatsanik Ilinniagutausonit Albertami amma Gordon Hardy sulialik Inuit Maligannik Suliagijanni British Columbiami, amma Kathy Paul-Drover sulialik Department of Justice-mi, North West Territories ikajulaummatalu ominga suliamik.

AkKisuttaumata tamakkua sivullingit amma kingullia atuagait tigullataudlutik ukunangat *Juristat Canadian Centre for Justice*, Statistics Canada – Tikisaigutialunginni numarait 85 tikidlugu 002 XIE Vol. 22 no. 3, amma aillutit jaringanut 2000 amma 2001. AkKisuttauninga pingajuani pitâgijausimajut *Juristat Canadian Centre for Justice Statistics*, Statistics Canada – Tikisaigutialunginni nomarait 4 Vol. 25

Kaujisaudet tapsumani allami pitâgijausimajuk pigiasijaugami ukunangat *Youth Criminal Justice Act*, (Inosuttut *Pilukanningit Idluatsataummata Maligatsasuanginnit*.) Sivullinginnit, First Session, Thirty – seventh Parliament, 49-50-51 Elizabeth II, 2001-2002, Statutes of Canada, 2002.

Pitangit

Sunauvat.....	1
Tukituinnangit.....	2
Kapital 1 Inosuttut Pilukanimmud Ildluatsataummata Maligatsasuangit.....	5
Kapital 2 Sunainikkua kamagijaugiallagialen?.....	6
Kapital 3 Sunainikkua Inosuttut Ildluatsataummata katimattingen?.....	8
Kapital 4 Inosuttut Pivitsangit iluani Pilukannikut Ildluatsataudlutik Ilupsingitigon	9
Kapital 5 Piuset Inosuttuk Ildluatsataulimmat.....	12
Kapital 6 Pivitsak OKaudjutauninganut Inosuttop	13
Kapital 7 Itjusinninga IkKatuijiup	14
Kapital 8 IldluatsataukKatinnagu Tigumiattauninga	15
Kapital 9 Inosuttuk Sujaunialimmat	16
Kapital 10 Tigumiattauninga kamagijauningalu.....	19
Kapital 11 Utimmat Nunalitikauvimminut	21
Kapital 12 Inosuttop Piusigisimajangit Piulimadlugit.....	22
Kapital 13 Kaujiiauningit Inulimânut atingit.....	23
Kapital 14 Kaujisautet AngajukKânginnut	24
Kapital 15 Kaujisaugutet Pijausimajunut	26
Kapital 16 Apitsotet kiugutellu Inosuttuk Pijagettaumat	27
Nâniga	30
Sunaummangâta Pilukasimanningit Nallianguummangata	31
Adjigenginegik Akungani YCJA amma YOA.....	32
OkalaKatigijanganut Sunaummangâta	36
PLIANiup Inosuttut Ildluatsataummata Apitsotinguat	42
PLIANiup Inosuttut Ildluatsataummata oKauset AkKisunguadlugit	43
PLIANiup Inosuttut Ildluatsataummata OKauset Kinidlugit	44

Sivullingit

Sivuppianimmat nutâk amma piunitsauniammat inosuttut idluatsataummata piusinga, tamanna tugâtillugu paigijaunitsanginut Canadamiup, pilukattailinimmut, sakKivalliatitsinikkut utsitunitsaugiamut, kamagiamullu amma kangusunitsaugiamut, amma tukiKatsianikkut sakKiviugajappata inosuttut inungit, tamakkua Partiamt of Canada Kangititsisimajuk uminga *Inosuttut Pilukannimut Idluatsataulippata Maligatsasuanginnik* (YCJA). Tâmma Maligatsasuak ininganelittuk *Inosuttut Pilukannimut Maligatsasuanganik* (YOA)

Taipsumanganit sivullianit *Piusiliuttausimajumut*, tamna YCJA atuttausongulilauttuk April 1, 2003-mi. Tamna maligak atuttauKataujuk inosuttunut, ilagenut, pijausimajunut amma nunalituKauvinnut. Nutângutitausimajuk inosuttuit idluatsatauninginnut piusigijauKattatumik amma sungunitsaulidluni Kagitaujatigut asinginnik suliaigijauKattatunik amma atuttauKattatunik ikajugiamut sugusinnik inosuttunillu.

Tamna nutâk maligak tugângalittuk sujaummatanut adjigettisinimmik ammalu ilagigialladlugulu pilukautigisimajanganut, kangugitsiagutigidlugu pivitsangit inosuttup, sakKititsidlunilu sugiallanit-sanginnut tukiKaniammata inosuttuit inunginnut amma ikajulluni inosuttup

utigotitsanginnik nunamminut **panna-naitsimavimmit**. Pimmagiunginitsanik piunitsakut atuttausongulittut tamaitigut idluatsainikkut **ilanginnulu atuttaugiallagiallannut idluatsataulimmata**, ammalugiak atuttaudluni piluattunut tukiKanitsaulittilugit sujaugiaKalimmata. Tamna nutâk ikajuttiKatigennik uigivallianattuk ilauKatauninginnut pijausimajut, angajukKângit, ilangit amma nunangit inosuttuit idluatsatauninginnut piusingani.

Piusiliuttausimajumut, pingajua, oKatsiajuk tusinginnik YCJA tukijausoni oKausituinnait. Piluattut pitangit tapsuma nutâp maligatsaliuttausimajop ilalik **asigiallanginnik idluatsaigutinnik atuttausonik**, sujaummata, **pannanaivimmelimmata**, kamagijaugiaKalimmatalu, amma **utittaninginnut** atuagaungulit-ilugit tamakkunani allani, oKausinnik Kininguanik, oKausinnik akKisuinguanik, inosuttut idluatsainimmut apitsotinguat amma adjigemmangâta Kiniutinnik akungani YCJA amma YOA-mi.

Tamakkua Kaujisautigalait tamaunga iliukKatausimajut nalâgottut sollu Merz 2006-mit.

Susan M. Doyle
Tara Farrell
Amy Sheppard

Tukisinniagutituinnait

Tamakkua tukisinniagutet akKisut-tausimajut pidlugit pitangin-nit Inosuttut Pilukannimut Idluatsainikkut Maligatsasuanginnit.

InutuKak

Kina 18-nanik jârilik ugvalu ungatânut

InutuKak sujaunialimmat

Sujaunik tunijaugajattuk inutu-Kaujummut pasijaujumut adjingatut pisimajangata inosuttop pilukagami. Inosuttuk pijausok inutuKaup sujaunin-gatut pilukannimut sollu inuasimannin-gatut, kingullingatut inuasimanningatut, inuagasuasimanningatut, pilukasiman-ningatut, pigumatinnagu uivisâsiman-ningatut, pimmaget pilukaKattauntingitug ugvalu asingit pilukautimmaget sollu 14-naKadlutik ugvalu ungatânut taipsumani pilukasimannigilauttangani.

Sugusik

Kina jârikinnisak 12-nik jarinik.

Katimatsuatet

Iligettut nunammini ilaliugutiKadlutik oKaudjuijet kajusinnikut-sivuppiagamik isumagijauluattutigut sollu nammapat atugiallagialingit idluatsatauningagut, sujaugiaKalippat, idluatsataugami aniti-tauninga akuniungituk ammalu utittitau-giaKagajappat atuinnaguttidlugu.

Ataniup IkKatuijinga

IkKatuiji kivKatuKattatuk kavamamik. Tâмна IkKatuiji oKaudjuiKattatuk Ataniup piusiginiattanganik idluat-saivimmut.

Tigumiattaunik

Kanuk akuniutigijuk tigumiattaun-inga inosuttut tigumiattauningani. Tigumiattauningit kamagijaummagidlutik tigumiattausot sollu, nunalituKauvimmi tigumiattaunik, inosuttunut angiggami, sugusunik paitsivinni ugvalu tiguaniug ugvalu aullanguasimavimmi.

Pannanaittausimadluni

Tigumiannik inosuttumik pannanaitsimavimmi sidontitigut.

Animmat

Animmat inosuttuk pannanaitsimavimmit

Asingitigut Idluatsataugutet

Atuttaumata

Atuttaumata asingitigut idluatsatauningit atuttauKattatuk kamagijaulimmat inosut-tuk pilukasimannigattaumat. Sollu ukua-galait poliset oKaudjigutingit pitsâtai-liaKanninginillu, IkKatuijip pitsatail-igutinginnik, tunijaummat nunalituKaup suliajijanginnut ammalu asingitigut idluatsainiup piusiukKujangitigut.

Idluatsataugutigiallait AngiKatigegutigillugit

Sollu atuttausot kamaligunik inusuttunut pasijaunigattaajumut pilukasimannin-ganut kamagijaugunnangipat polisikkut oKaudjuigutingagut, pitsatailinikkut ugvalu asinginnut tunijauppat sutagga pimmagiummat pilukasimajanga, sivulimik pisimajanganut ugvalu nallenut asinginnut Konnatukkut piusiKasimap-pat.

AkilegiaKappat

Asiujiilluni pisogiKattataminik, pivit-saminik, ugvalu piKutimminik sutagga pilukammat, siKumitsimat maligiaKa-jamminik ugvalu ikKasunginimmut sulia-gigiaKajamminik.

Pimmagiujuk pilukasimajanga

Pimmagik pilukasimannina nalligutuinnak pisok sollu tillinimmit ungatânut \$5,000 tikillugu inuanninimmut sivul-liutijaujukut.

IRCS

Pimmagiunikkut ikajuttaumagigianga pannaniattausimadluni ammalu kamagi-jaugiaKanninganut oKaudjidlutik. Taimaittumut oKaudjinik pijauKattatuk kisiani pilukappat anajanalidluni inosut-tuk taimâk ikajuttaugianganut pitâsongu-niammata atugialinginnut.

IdluatsataugiaKappat Naittumik Anetitaunninga

Anititaunninga pannanaitsimavim-mik utakKidluni idluatsataugiamut. (Tamanguluak anititauKattatuk sollu “anetitaunnik akilegiaKagajadluni”)

AngajukKâk

Kinatuinnak maligatsaKadluni kamagia-lik inosuttumik ugvalu kinatuinnamik tigumiappat ugvalu sugiallagunnatinnagu kamajuk inosuttumik.

SujaukKâtinnagu Kaujisautik

Tâmna Kaujisautik mitsânut tapsumun-galluasiak amma ilangita piusinginnut siagunit amma mâna avatigilittanganut inosuttuk tunijauniammat idluatsaijumut sivungani sujaukKâtinnagu.

Uttutaugutinga

Sidontikkut kina kamagijaummat maligatsaKadluni. Tamakkua maligialin-git sollu Kanga aneguni angiggagiaKan-ninga ugvalu pitaKagiaKagani sollu Kukiutimmik anauntsautimmilonnet.

PikKujaunginingagut OKaudjauninga

OKautjigutik pikKujinginimmut piusi-uluattumik.

Ilatuinnangagut sujaunninga

Kanga oKumaidlatukkut susimannina pidjutigillugu pilukasimajanga

Atuagaliuttauninga

Kaujigatsak siammatitaummat inulimânut atuattausongulitillugu, nâlautikkut, tivek-kut, oKâlautikkut ugvalu Kuatsanattukut atujunut.

Piulimajak

Nalliatuinnak Kaujisautiliuttausimajuk ugvalu piulimajak mitsânongatillugu Inosuttut Pilukannimut Idluatsataummata Maligatsasuanginni.

Saputjivimme

Ikajunnik inosuttumik uKumaitsalimmat ugvalu isumajâluadlalimmalu taimâk angutik/annalonnet pilukagiallatailiniamat.

Utittitaugiallamat

Utittitaugiallamat tamna inosuttuk nun-anganut Kanuigani amma pijagetsiamat siagu pilukasimakKâdluni. Tamanna utittitaunanganut atuinagutitaunnik atut-tausok tamanna pidjutigillugu.

Utittitauninganut Atuinnaguttinik

Atuinnaguttitauninga ajunnanginitsauniammat inosuttuk utippat nunamminut Kanuigani sujausimaganilu pilukasimak-Kâdluni.

AkKisigiallanik

Pusinga akKisigialladluni tammasimajumik annitauninganullu

Suangainik

Suangainik amma oKaudjuinik nammagingitaminut

OKaudjujiKagumannik

Inosuttup pigumanninga oKalaKatiKagiamut ikKatuijimmik.

Tigujaunik

Piusik tigusinimmut tigumiasongulidlugu inuk piKutillonet

Pimmagiusik pilukammagidluni

Pilukausimmagik tapsumunga inosuttumut pijak pigasuasimajangalonnet timinga annimagidlugu.

Naittuk pasijaugutinga Pilukannimut

Pilukammagigani sollu paffisâtuinnapat inulimât akungani

Pijausimajuk

Kinatuinnak annitausimajuk pilukannikut amma pivitsalik Kaujitaugiamut mitsânut ammalu ilauKatausongulluni piusigijauniattunut tusâgiamik.

Inosuttuk inuk

Kinatuinnak 12-nik jârilik ungtianullonet, jarikkinitsauluni 18-nanik.

Inosuttuk tigumiattaugiaKalimmata ininga

Inik ilijaugiaKalimmat inosuttuk, allât Kanuittailitillugu tigumiattavuitsanga, nunalituKaujumi aiviuKattatuk inik,

inosuttuk angiKanga, suguset paitsivinga ugvalu napattuni omajulinnilonnat aulavinga.

Inosuttuk Idluatsatauninginnut kati-mattingit

Katimattet nunanganimiut ikajuKattatut nallituinnanginnut aulataugialet pillugu Inosuttuk Pilukannimut Idluatsataulimmata Maligatsasuangitigut, ugvalu nallingitigut suliajigauKattatutigut, ugvalu ikajuttaugiaKalimmata inosuttuk inungit.

Inosuttuk Idluatsataunimmut Idluatsaivinga

Idluatsaivik nani inosuttuk pidlugu tusâjuKalimmat.

KAUJIMALAUKEN

Taipsumani 2003/04,
70,465 pilukasimajunut
kamagijausimalautton inosuttuk idloutsavinginne ikâdlugu Canada. 57% tamakkunangat tusâtausimajut inosuttuk idloutsavinginni sakkititsidlutik pasijatsauninginik. Tâмна percentinga ikâdluni pravinsimit provin-simut, ikinnipauninga 36% Yukonimi puttunippautillugu 73% New Brunswickimi.

K A P I T A L 1

Inosuttut Pilukammata Idluatsatauninginnut Maligatsasuak

*“pilukattailinnik...saputjivimmi amma utilluni inigilauttaminut...
ikajullugu inosuttuk tukiKaluattukut piusigigajattangitigut...”*

Tamna Inusuttut Pilukammata Iduatsatauninganut Maligatsasuak (YCJA) federalimi maligak atuttatuk Katatuk Canadamiut inosuttunginnut jarilinnut 12 tikidlugu 17 iluingadlugit nallingit siKumitsimata maligatsamik, ugvalu kinakkut 18 amma ittonitsait pilukasimannigâttaumata sollu inosuttodlutik. Tamakkua maligatsaliuKatatut tugâgutilet sakKititsigiamut iluingalugit maligait ikadlugu Canada sugiallalnunagit atuttatukKat-taligetut isumagillugit Kanitaget adjigengininginnut iluani aulatauninga idluatsainiup.

Pilukattailititsinik

Tâмна mitsânonganninga tamakkua inosuttut pilukammata idluatsatauninginnut ilupsingagut pilukat-tailititsigiamut kamgillugit isumagiluattangit pasi-jaugutiukattatut inosuttunut pilukautiginialidlugit. Tugâgutigidlugulu **saputjivigiangi** inosuttut inungit pilukaKattatut, **utimmatalu** nunamminut, ammalu naluniangimat tâмна inosuttuk ikajuttauniammat tukiKaluattutigit piusiKasongunialimmat.

Suguset jarikinnisait Suvailfanik

Suguset jarikinnisait suvailfanik aulatauKattangitut pimmauningagut inosuttut idluatsataungingagut; tamanna tukilik taimâk tigujaugunnagatik ugvalu idluatsaivimmogunnagatillu. Unuluattut inosuttut jarikinnisait suvailfanik ilingatitaungit pilukaugutiukattatunut. Tamanna ilupsik sulagiagak kamagijauninga isumagidlugu ikittuit inosuttut jarikinnisait suvailfanik pimmagittukut pilukasongunningit kamagijaunialidlutik ikajuttaudlutik sugusinnik kamajinut ugvalu isumakkut inosiKatsianiammata kamajinginnut Kanga angajukKângit kamagunnagun-naimata uKumainnatunik.

Asiagut Piusik

Tapkua pilukasimajunut piusik inosuttut inungin-nut asiagottuk tamakkunangat inutuKaujunit. Pimmagiujuk atuttak *Inosuttut Pilukannimut Iduatsataummata Maligatsasuanginni* Kanga ino-

suttut inungit Kaujimagialet pilukasimannimik, taimatsainallu inutuKaujutut pilukammata **saputjivimetitaulutik** ikajuttaugasuumullu maligannik-sulijutsalutik inoniammata.

Inosuttuit ikajuttaujutsaujut taimalluasiak amma **taimatsainallu sujauniKallutik**. Sunamut pilukajanganut Kaujimajaujutsauluni sujaugiaKammangât. Inosuttuulu kamagijaullutik adjiuniKannikut ammalu pivitsaKanningitigit sujauttailiKullugit. Ammaluttauk pimmagiugivuk Kaujimanimmut Kanga ulapijaugiaKalimmangât isumaKagiallaniammat akungagut pilukagiamik pigasualippat ammalu sujaugajammangât taimâk pilippat. Kamannik pilukannimik jari nâningani atagajakKongimijuk pilukasimajanganut suangajaugutinganullu.

Tamna maligatsasuak taisiuk tapkua atuttatukattatut Kanga kamajuKalimmat inosuttunik tukiKannisaujtsauninginnik inosuttunut atugiallagiaKalippata ammalu pivallianinga kamagillugu, kangugitsialugu annauninga angutiunngalu, sollu inommangât allaumangâlu, piusituKaujut amma oKausingit adjigengitut amma kiullugit atugiallagialinginnut NunaKakKâsimajut inosuttungit amma inosuttut piluattutigit kamagijaugialet.

KAUJIMALAUKEN

Tamakkua YCJA uigivalliaKujjut ikajukKujinnimik pijausimajunik, angajukKânginnik, ilanginnik amma nunalituKauvinginnik iluani inosuttut idluatsataulim-mata piusingagut.

K A P I T A L 2

Sunainikkua Atugjallataugjalet idluatsaijuKalimmân?

“ tamanguluak atuttausonguluattut amma ikajuluattulu
kamagiamut inosuttut pilukammata ”

(Ilanga 4-12 YCJA)

Asingitigut Atuttaugjallasot ukuanguvut atuttaulutik asiagut idluatsaivimmi piusiuKattatut kamalimmata inosuttunik pasijaulimmata pilukattausimajumik. Ailugatik idluatsaivimmut ammalu idluatsaijuk kajusiutiKangâppat sujauniammangât pisimajanganut, pitaKavuk asiagungâk atugiak tamainnut sivuani-sujaugutinganik ammalu siagu-sujaunialimmangât iningani. Tamakkua asiagut piuset isumagijait nammagajanninginnik sivullipautillugu, pilukaKattangi-tumut inosuttuk kamakKulugu. Tamakkua ammalu atuttaujtsaugivut tamât tamakkua nammapata inosuttut kamakKulugit angutik annalonnit pilukasimanninganut. Tamauna maligunik tamanguluak ikajusok ammalu suliludlunilu sunamut namagijauluaniammat. PitaKagivut adjigengitunik atuttausonik **atugjallagiaKalimmata piusigjallanik** sollu polisimut oKaudjutaunikut, Ataniup kivKatuninganut pitsâtailikKujammata, kati-matsuanikkut, aigiaKammata nunalituKait sulianginnut amma asinginnik piusigjallanik kamajinnut atuttauKujaujunugiaKalimmata. Tamakkua atuttausot pikKujilimmata pravansingit tamaita. (Okaudjionsoguvutit igvit Pravinsini SuliKajunik Iduatsataunimmut Kaujigjallagumaguvit.)

Asigjallangit Atuttaugjallasot

- Nammanitsakut tagvainallu kiujausongullutik pilukajuKalippat
 - Kaujitsisiallutik tamakkua inosuttut KaujitsiKattaKullugit suiammangâm-mik ammalu akKisuiKulugit sugunik pijamminut nunalituKauvimminullu (sollu, mingugigamik avalunginnik allanguavigidlugillu sunâlutuinnanik)
- 6 katsungaikKujillutillu ilanginnik inosut-

tuit amma nunalituKauvinganik ikajuk-Kulugu.

- PivitsaKatitsilutik pijausimajunik kajusiutiKagiaKalippata sunamut ammalu siKumitsipata sollu **akKisikKujillutik**
- Kangugitsialugit pivitsangit agvi-ataunginingillu inosuttuit
- Pitsianimmik taimalluasiak isumagillugu pilukagami susimanniminek.

Tamna Inosuttut Pilukammata

Idluatsaunimmut Maligatsasuangit pivitsaKattisisot polisikunik Ataniullu IkKatuijinginnik atugiamut atugumajanginnik asigjallanginnik idluatsaivimmut oKaudjimatulu tinidliutimmik,ajuKittuimatalu pit-tailigianginnik ugvalu oKaudjimatalu kinamut ikajuttausongummangâta.

Tinidliugutet Pitsâtailigutellu

Pravinsit pikKuijKattatut Kaujikkujiligamik tinidliutinnik pitsâtailigutinnilu. Tâkkunani suliani, Kanga inosuttuk kina pilukasimannigâtaulimmat, polisi isumaKagialik sollu piunitsaugajammangât sugjallanagu, inittituinnalugu inosuttuk, oKautillugu pitsâtaiutigia-Kajanganik ugvalu tapsumunga inosuttumut angippauk ikajuttaugumajunut suiamut aik-Kulugu ugvalu suliaigijauKattatunut nunalituKauviani ikajuttauniammat. Polisikkut pitsâtailigutimik oKautippauk ikajugajakKotuk taimâk ikajugiamut inosuttut pillugit tukisigajanninginnut pilukausinga maligatsanik siKumitsisimanimminek. Polisi oKaudjuimagilluni sunamik inosuttuk pisimammangât ammalu oKaudjisiallunilu taimâk sollu piluka-giallaninga piluanialittillugu sugjallagajappat. Tâmma IkKatuiji/AjuKittuijitsualu Iduatsaijuni provinsimi sollu angajukKaunimmut

*“...oKillimagikKaujuk,
sutagga idluatsaivimmo-
giaKakKaunginama amma
oKalasongukKaugamalu...”*

Chris, jarilik 17-nanik

pikKujiniatillugu kamakKulugit Idluatsaijop pitsâtaiilugitingitigut inosuttunik pigiasik-Kangâgani ugvalu nukKautinnagu pusi-uligettunik. Ilonnatik pravinset kamaKattatut kajusigiamut sollu polise amma IkKatuiji pitsatailigutet atujangit nammamangâta tap-sumunga.

Katimatsuanik

Inosuttut idluatsajinga, pravinsingata kamajinga, polisi, idluatsaijuatsuk atanimmik kivKatutti ugvalu inosuttunut suliaKatti pigumasot **katimatsuagumallutik** Tamna katimatsuagumannik sollu oKaudjigumalimmata nammanitsamik **asiagut idluatsataugajannimut piusiuagajattumik**, atuttausonik mitsânut **idluatsagianga naittumik anifitaunitsanganut**, nammatumik sujauniammangât ammalu **utittitaugianganut** atuinnaaguttitauniammat.

Asigiallangitigut angajukKausiliugutet tamânettut pimmagiunikkut **asigiallangitigut piusiuKujaudlutik**. Asigiallangitigut angajukKausiliugutet suliagijauKattatut atuttausongutitauKattatut pravinsikkunut territorikkunullu. Suliat adjjengitukkosot idluatsataujuKammat tavatualli sakKijâtiluadlugit pinitsait taimailingattitauKattavut ikâdlugu Canada. Tamanna asigiallangitigut angajukKausiliugutet atuttausot kamagiamut inosuttut inunginnik pasijaulippata pilukasimannigâtaininganut. Asigiallangitigut angajukKausiliugutet sollu kisiani atuttausot sollu inosuttuk

nammatukkut kamagijaugunnangipat mit-sanut tinidliugutiup, pitsatailugutiup ugvalu aigiaKalippat aikKujauvinganut sutagga pimmagimmut pilukasimappat, pisimajanga amma unuttut sivungani pilukasimajangit inusuttot nallianutuinnak asinginnut pilukadluni pisimajanginnik atangatillugit tamatsumunga pilukausimmut.

Asigiallangitigut angajukKausiliugutet atuttaugiaKangitut Kanga inosuttuk ikajugumangipat ilauKataugumangipallonet sugiallagumagunnaipat pilukautimmut ugvalu oKappat pigumausimminik kamakKujilluni ukunungangâk kamaKattatunut **inusuttut idluatsataulimmata idluatsaivingani. Asigiallangitigut angajukKausiliugutet atuttaugunnatut kisiani tainna inosuttuk angiutiKappat pisimanigâttaugutimminik pilukânniusimajumut, ammalu angippat kamagijaugiamut angajukKausiliugutik-kut. Inosuttuk nâlangipat upvalu malingipat piusigijauKujaujunik malittauKujaujunillonet angajukKausiliugutitigut kamagijaugutingani, tainna kamagijaugutinga nottaugajattuk idluatsaivitigut piusigijauKattatumut.**

KAUJIMALAUKEN

**asigiallangitigut piusiusot
atuttaulusot kamadluni
inosuttuk pilukasimamân
silatiani idluatsaiviup
piusingagon**

*“...OKatuinnagama
IsumaKangimagidlunga mitsân-
nut Kanuk tamanna attuiniam-
mangât tapsuma ilanginnik...”*

Peter, jarilik 17-nanik

K A P I T A L 3

Sunainikkua Inusuttuk Idluatsataulimmat katimattingen?

*“ oKaudjuinikkut...ikajunikkut pijausimajumik...
Kaujitsinikkut nunanga ikajutsianianninganik...”*

(Ilanga 18 YCJA)

Inosuttuk **Idluatsataulimmat katimat-tingit** katimattiuvt nunalimiut ikajudlutik aulatauninganut Inosuttuk Pilukanninganut Idluatsataulimmat Maligatsasuangitigut ugvalu nallingitigut suliaigijaujutigut ugvalu suliaigijaummata sunait tapsumunga inosuttumut.

SuKattamangâta Inosuttut

Idluatsataulimmata katimattigit mitsâgit

Maligatsasuat:

- OkaujiKattadlutik nammatukkut **atugial-lataugialet piusinginnik** atugialinginnik
- Ikajullutik **pijausimajut** Kaujillugit tamakkua isumagiluattangit amma katsungainnisauKullugit akKivallianingit pijausimajumut tapsumungalu inosuttumut
- Kaujitsialutik tamakkua nunangani ikajuniattunik inosuttumik nagvâlutik nunangani suliaigijauKattatunik ammalu inoKatiget nunangani naittukut ikajut-tiusonik ammalu aulatsiniattunik

- Ikajullutik kamajiugiamut oKal-aKatigenninginnut nunanganettut ugvalu sugusik paigijauninganut kamajinnut inosuttuk pilukammat idluatsatauningagut pusiigijaujumik.
- Kamallutik tunitsiKattanimmud inulimânut pillugu Inosuttut Pilukammata Idluatsatauninganut Maligatsasuanik amma inosuttuk pilukammat idluatsatauninganut pusiuniattumik.
- PusiKallutik sollu **katimatsuagiamut**

K A P I T A L 4

Inosuttut pivitsangit iluani idluatsatauniup piusingagut

*“Tamaita inosuttut tigujaummata ugvalu tigumiattaullimmat
pisonugiaKavuk, tigujaummata ugvalu tigumiattaullimmat,
oKaudjutaulluni tagvainak...pivitsaKanninga ikKatuijittâgiamut,
pivitsaKattitâttaulunilu ikKatuijittâgiamut”*

(Ilanga 25(2) YCHA)

INOSUTTUT PIVITSAKANNIMUT SIDONTINGIT:

SIDONTINGA TIGUJAUMMAT

PivitsaKannik niblitaalinimmut

Sollu inosuttuk apitsutaulimmat polisimut ugvalu tigujaummat, angutik/annalonnit nibliujingikaluappat tamakkuninga. Allât, piuluagajakKuk niblingikuvit taipsumanganut oKaudjiKâlutit igvit ikKatuijimit. Sunatuinnait inosutop oKajangit polisimut nalunagunnaidluni oKasimajanga, allât sollu polisip allangikaluappauk. Tamna oKajak atuttausongunialitillugu akigattotiutillugu inosuttumut idluatsaivimmi.

PivitsaKannik Kaujittaugiamut sunaumangât pasijaugutinga

It is the young person's right to know why he/she is being arrested. The arresting police officer must tell the accused person of this right away.

Taimittovuk tamna inosuttuk pivitsaKanninga Kaujigiamut summat angutik/annalonnit tigujaummangât. Tamna tigusijuk polise oKaudjigialik pasijaummit inummik tamatsumunga tagvainak.

PivitsaKannik oKaudjigiamik ikKatuijimit

Anyone accused of a crime has the right to speak to a lawyer immediately and can make as many phone calls as is necessary in order to get in contact with a lawyer.

Kinatuinnak pasijaujuk pilukattausimajumut pivitsaKasok oKaudjigiamik ikKatuijimit tagvainak amma pigumatuamik fonnisok fonnigutigigumajamminik oKalaKatiKannimut ikKatuijimit.

UTTUTAUNIK

Pivitsak ikKatuijitsamik (Takullugu kapital 6)

Taipsumangat atusongugiasituummat inosuttuk pilukannimut idluatsaugiamut piusingagut tikillugunut nâninga pijagettauninganut, angutik/annalonnit pivitsalik ikajuttaugiamut ikKatuijimit.

Sollu inosuttuk akilegunnangipat ikKatuijimit angutik/annalonnit imminek ugvalu ikKatuijittâgunnangikuni, angutik/annalonnit immaKa kenaujatigut ikajuttaugiasisok pijunik maligatsatigut ikajuttaugiamut suligijauKattatunit. Sollu angutik/annalonnit pigunnangipat akilitutaugiaKangitunit ikaKatuijinit, idluatsaijuk nagvâsok ikKatuijimit uttutaugiasippat.

***Pivitsaugutet pillugit angajukKângit
(Takullugu kapital 14)***

Inosuttuk pasijaulippat pilukautimmut pivitsaKasok angutiup/annulonnet angajukKângit tamâneKatautillugit polisikkut apitsulippata. Tamakkua angajukKâgik amma ilausongummijok idluatsaivimmi sugusimminut amma ilanginnut kamagijaujunut, ilaukKujausongummijut idluatsaijuKalippat. Tapsuma inosuttup pivitsaKanninga idluatsaijumik pivitsaujuk angutimmut annamullonet piusiutsainagajattuk imminut. Tamanna tukilik taimâk tamna ikKatuiji suliaKalittillugu mitsânut inosuttuk, angutiup annaulonnet angajukKangunnolungituk. Idluatsaivimmi, sollu idluatsaiji kajusiutiKappat ikKasuninginnut angajukKangit agviagajappat inosuttup ikKasuninganut, idluatsaijuk nalunangitukkut tamna inosuttuk kivKatuttiKanianninganik ikKatuijijmut imminolingaluni angutik/annalonnet angajukKanginnut.

Pivitsak ikajugiamut uttutaujuKatillugu

Inosuttuk pivitsaKasok ikajugiamut ammalu oKatsiasongullunilu piusiugutaujuni.

Pivitsak imminuituinnaugiamut

A young person's name will not be published unless he/she is given an adult sentence, or in some cases, if he/she is a danger to others and the publication of his/her identity will help the police apprehend him/her. Also, once a young person turns 18 and is no longer serving a youth sentence in custody, he/she can decide to identify himself/herself as having been dealt with under the YCJA.

Inosuttup aninga inolimânut atuattausonguniangituk kisiani angutik/annalonnet tunitsiviuppat inutuKaujutut sujaugajappat, ugvalu ilangititut piusiuKattatut, sollu angutik/annalonet kappigijauppat asinginnut amma allataumajuni angutimmut/annamullonet kenaummangât ikajugajappat polislinik tigujaugumalippat angutik/annalonnet. Ammalugiak, taipsumani inosuttuk 18naKalippat amma inosuttutut pijaugunnaipat pannanaitsimavimmi, angutik/annalonnet kajusiutiKagajattuk kinaummangâmi angutik/annalonnet sollu kamagijausimanniminik YCJA-kutigut.

Pisimanginigattaugasugijuk

Inosuttuk pivitsaKajuk pisimanginigattaugasuginimmik tikillugu pasijauninga uttutautsiamagikKâdluni.

Pivitsak uKattiKagiamut

Inosuttuk pivitsalik oKattiKagiamut sollu angutik/annalonnet tukisiangipat ugvalu oKalasongungipat oKausimmik atuttaujumik iluani, ugvalu sollu angutik/annalonnet tusâtsiangipat.

Sidontingata takijonninga Uttutaudluni

Inosuttup uttutauninga atuttauKattaluni iluani nammatumi sidontimi Kanga pilukausik pilukattausimammata.

InutuKak Sujaummat

Sollu inosuttuk Kiviangappat nalunangitukkut inutuKattut sujaunianninga, angutik/annalonnet aingattitauniangituk inutuKait idluatsaivinganut. Taimâk ikajusok inosuttuk pivitsaKanninganik akunialuk uttutaugajanninga ammalu pijauttaillillugu asinginnut pivitsanginnut, sollu pivitsakut immigolinguamut, tamanna asiujigajammauk uttutauppat inutuKaujuut uttutauningatut.

SUJAUMMATA (Takullugu kapital 9)

Pidjutigillugu omangat YCJA ikajuniammat inosuttuit pilukammata kamagillugu sujau-giangit kamgijautillugu pilukausik pilukataumat amma Kaujijallugu sujaugajanningit tugâppata pilukasimajumut ammalu pisonguniammat utittitaugianganik nunanganut.

Sutagga tamakkua tugâgutigijaugumappata, ukua piuluattut atuluagajammata Kanga sujauninginnut inosuttut kamagijauppat YCJA-kutigut.

TukiKaluattut piusigijauppata

Inosuttuk piKattitaujutsauvuk piusimmik tukiKatillugu amma taimalluasiak pimmagiunnin-gagut ilingatillugu pilukasimajanga.

Sujauguttinga pannanaitaugiaKagani

Ilonnatik sullijukkut asingit sujaugutiukKat-

tatut asinginnit pannanaittaunikkut isumagi-
jaujutsauvut inosuttumut sivungani pannanait-
taugiaKanninganik tunitsiKatinnagit.

Utittitauninga ammalu ikajuttaugiattuninga (Takullugu kapital 11)

Inosuttuk pitâttusauvuk sujaunimmik ikajun-
niKaniattumik kajusiutautsiasomik ikajuttau-
giattuguni ammalu utittitaugiallaguni nunan-
ganut, ikajuniammata sivuningata pilukagaja-
ninga amma silakKijatsianiammat ammalu
pigumaniammat utiguni nunamminut.

Takiluadlaniangimat Sujauninga

Inosuttuk pitâttusauvuk angutik/annalonnet
sujauppat utakKiluadlangitumik siagu pilu-
kasimakKâdluni. Tamanna ikajugajammat
tagvainauluak piusiKannik atammagigajam-
mat pilukausigiKattatangagut.

Atugiiallagialingit inosuttup

Inosuttup piguvallianingagut amma atugial-
lagiaKaluattangillu ugvalu piusigiKattatangit
angutik/annalonnet pingit isumagijaujutsau-
vut Kanga tunitsiviummat sujaunialimmangât.

Taimalluasiak adjingagullu sujauninga

Tamanna sujaugutik kangusutsiaguti-
jutsauvuk angutiummangât annaumangât
sollu, inommmangât allaumangâllu sollu,
piusituKaujut, amma oKalausingit adji-
gengimata, ammalugiak atugiiallagialingit
NunaKakKâsimajut inosuttuk amma inosuttuk
piluattutigut ikajuttaugiaKappat.

Sujauninganut tuniak adjigigalagiaKavauk
tamakkutitunak inosuttutit pilukasimappata
adjigalanginnik piusingititullu tamânitsaina-
galak Kanigijanginni.

PIJAGESIMALIPPAT SUKKÂTILLUGU

Matuttaumata inusutop alakkasâjangit (Takullugu kapital 12)

Inosuttuk pivitsalik angutik/annalonet alak-
kasâjangit piulimajaujut matuttaumata siagu
sidontinga Kanuk akuniutiginiammangât ang-
utik/annalonnet pilukasimanninganut (pinga-
suit jaret siagu pijagesimalippat **sujausiman-
ninga suppâgani pisimappat pilukagami**
amma tallimani jârînili pijagenitsauningani
sujaugeppat **pimmagittukut pilukasimap-
pat**).

KAUJIMALAUKEN

Sivungani tapsuma Inosuttut
Pilukammata Iduatsatauninginnut
Maligatsasuak atuttaugiasimmat,
Canada pitakalauuttuk puttunip-
pâmik inosuttuit pannanaitsi-
majaKattatillugit ilonnginni kang-
ittini nunatsuami.

K A P I T A L 5

Piusingit inosuttuk uttutaummat

“inosuttunut pilukajuKammat idluatsataunnik piusiujuksaulauttuk KaujimatsiaKudlugit tamna inosuttuk kamgijaukKudlugu tukiKatsian-ikkut piusiKallutik angutiup annaulonnet pilukasimajangagut”

(Ilanga 3 YCJA)

PIUSIGIT INOSUTTUK UTTUTAULIMMAT

Sollu inosuttuk pasijaulimmat pilukasanimmut amma oKammat pasijatsauginimminik, annak/angutillonet aigiaKanalittilugu idluatsaivimmut taimâk idluatsaiji Kaujisionguniammat angutik/annalonet pasijauninganik pisimanginganilonnet. Sollu idluatsataugiakanningit kajusiniappata, pitakavuk sujaugutiuniattunik ukuninga:

SAKISONGUGIAMUT IDLUATSAIVIMMUT

Tamna inosuttuk tunitsiviuniattilugu alakkasâjamik Kanga sakKigiaKammangât idluatsaivimmut. Sollu angutik/annalonnet ilaungipat, polisik pitâsok alakkasâjamik tigujaugiattuKujijumik kinamik sakKingipat tamaunga.

SIVULLIPAK SAKININGA

Taipsumani sivullipâmik idluatsaivimmomat, idluatsaijuk atuatsinialittilugu pasijaugutinganik (nik) piulijausimajumik pidjutigidlugu inosuttuk ammalu nalunakKujiganilu tamna angutik/annalonnet tukisimmangât.

Tamna inosuttuk apigijaunialluni oKakKulugu nalligut pasijaunikkut pasijauginikkulonnet. Sollu angutik/annalonnet oKappat pasijatsaugininga idluatsaijuk allanialittilugu Kanga uttutaulâlimmangât. Sollu angutik/annalonnet oKappat pasijatsauginimminik, idluatsaijuk kajusiniattilugu sujaunialimmangât. Taimaigaluattiluguli, ilonnagajanginni piusiuKattatuni, tagvainak sujaugajangituk tapsumanitsainak sakKivingani.

UTTUTAULIMMAT PIUSIUKATTATUT

UttutaujuKatillugu, tamna Ataniup IkKatuijunga atuatsigialik ilonnainik mitsânongajunik susimanniganut idluatsaivimmi. Tamna Ataniup IkKatuijunga oKaniattilugu angutiup/annaulon-

net pasijaugutinginginnik ammalu takunnâsimajunik kenaummangâta sivullimik. Pijageppat IkKatuiji oKalannimmut pillugit pasijaugutingit, Piulinnianimmut IkKatuiji pivitsaKanalittilugu oKalagiamut pillugit piusigisimajangit pasijaupjop.

TaimailiukKalutik Ataniup IkKatuijunga amma Piulinniati IkKatuijunga oKalannimminik, tamammik sollu oKasunguniallutik pijagegamik akigatotigijamminik. Tamna idluatsaiji akKisinialluni angutik/annalu kajusiutigijamminik.

SUJAUGUTINGA

Sollu pilukasimajuk inosuttuk Kaujijauppat pasijatsauninga, angutik/annalonnet tunitsiviunialluni sujaunialimmangât idluatsaijimut.

Taimâk sunatuinnaKavuk adjigengitukkut sujagiamik tapsuma idluatsaijop nallinut atuniattanginik. Tamna sujaunik nallianguummangât tukiKaniattuk pimmagiuninganut pilukasimanninga amma nalligut asiagut piusiKalluni tamna idluatsaiji kajusiutigumaniattangitigut.

KAUJIMALAUKEN

Taipsumani 2003/04, 63% inosuttunit pasijauninit, pitâlauttut maligatsaKadlutik anetitaunikkut, taimatsainatigut pikKujaugutik sujammat inosuttuk.

K A P I T A L 6

Pivitsak ikKatuijittgiamut Inosuttuk

*“inosuttuk pivitsaKasok pitaKagiamut amma
oKaudjuigiamullu ikKatuijimik...”*

(Ilanga 25 YCJA)

Tamakkunani *Inosuttut Pilukammata Iduatsataunimut Maligatsasuanginni*, inosuttuk pivitsaKattitaugialik pita-giamut **piulinnaatimmik** (ikKatuijimik). Sollaru tigujauppat ugvalu **pannanaitaupat** inosuttuk oKautijaugialik pivitsaKanningan-ik, ilagillugillu pivitsaujunik ikaKatuijimik utakKituinnalugatik tigusijumit ugvalu kama-jimik.

Sollaru inosuttuk kivKatuttaungipat tusattau-juni, angutik/annalonet oKaudjaujutsaujut angutik/annalonet pivitsaKanninganik nibligiamut ikKatuijiKalluni. Ammalugiak, sollaru inosuttuk ajuppat akilegiaKalluni ikKa-tuijimik, angutik/annalonet aiKujaugajatuk akilittaugiaKangitunut ikKatuijinut (sollaru suliajigjauKattatunut pitâgijausongudlutik ilonnâni pravinsimi), amma sollaru inosuttuk pigumappat ikKatuijimik ajudlunilu pitâ-giamut Legal Aid-kut, taimaimmat Attorney General/Minister of Justice pravinsimi pitâtti-sigajattuk ikKatuijimik angutiup/annalonet pikKujugusinganut. Ilangitigullu, akilittaun-inganut pitâgijaugajattuk siagugiak inosut-tumit ugvalu angutiup/annalonet angajuk-Kânganit, isumagillugit suniammangâta plusiginiattangit.

Kanga inosuttuk kivKatuttaungipat ikKa-tuijimut, angutik/annalonet ikajuttaugajak-Kotuk inummagimmut sollaru idluatsaivik Kaujimappat inummagik kivKatugajannin-ganik.

KAUJIMALAUKEN

tamna Allatausimajuk
PivitsaKagiamut
Agviataugiakanginillu
nalunangitut pivitsatigut
ikajuttaugiaKajunik

K A P I T A L 7

ITSASININGA IKATUIJIUP

*“inosuttuk pivitsalik pitâgiamut amma oKaudjuigiamut
ikKatuijimik utakKigiakagani”*

(Ilanga 25(1) YCJA)

Allatausimajuni *Inosuttuk Pilukammat Idluatsatauninganut Maligatsasuanginni* inosuttuk pivitsaKattitaugialik pitâgiamut ikajuttisaminik (ikKatuijimik). Tamanna tukilik nallinutuinnânut inosuttuk pasijauppat pasijaungikaluppalonnet, tigujauppat, pannanaitaupallonnet. Sollu tigujauppat pannanaitaupallonnet, tamna inosuttuk oKautijaugialik angutik/annalonnet pivitsaKanninganik ikKatuijimik utakKingimaggilluni.

IKATUIJITTANIK

Pitakavuk unuttukut adjigengitutigut pitâgiamut ikKatuijimik. Sollu inosuttuk ajuppat akilegiamut ikKatuijitsaminik, angutik/annalonnet tataigajattuk akilejaugiaKangitunut kenaujanut ikajuttaugumalluni (sollu suliak pitâgijausongummat pravinsingani). Tamnalu inosuttuk nagvasok ikKatuijimik Kutsutani paginani fonnet allanginni, oKaudjiluni, ugvalu IkKatuijet Pitâgijausot Sulianginni. (Ilai fonnilitit Lawyer Referral Listings nâningani fonningita).

Sollu inosuttuk suli pitâsimangipat ikajuttisaminik ikKatuijimik taipsumani pigiasigiaKalimata tusâtaugianga, idluatsaivik oKaudjiniatilugu inosuttumik angutik/annalonnet pivitsaKasonunginamik ikKatuijittâgiamut amma tunitsiluni angutimmut/annamullonet pivitsaKanninganik oKaudjigiamik ikKatuijitsaminik. Sollu inosuttuk pigumappat ikKatuijitsaminik tavatualli pitâgunnangiumatillugu, allât akilittaugiaKangitunut, tamna idluatsaijuk nagvâniatilugu ikKatuijitsanganik angutiup/annaulonnet. Ilangani sujuKammat, akinganik siagugiak pitagejausok inosuttumit ugvalu angutiup/annaulonnet angajuk Kâganit(nginnit), isumagillugu Kanulli piniamangâta. Kanga inosuttuk kivKatuttiKangipat ikKatuijimut,

angutik/annalonnet ikajuttaunialittilugu inummagimmut sollu idluatsaivik isumaKappat tamna inummagik ikajusongunninganik.

Tamna ikKatuiji unuttugalannik pimmagiujunik suliaKagialik Kanga kamagumakKâganinut pilukautausimajumik:

1) Tamna ikKatuiji atuinnguttisiniattuk ikajuttaugumajumik kamagillugit polisikkut amma tamânejutsaumijuk ikajulluni pilukasimannigâttajumik sollu angutik/annalonnet oKalalanninga allatautillugu.

2) Tamna ikKatuiji atuinnguttisilluni pilukasimannigâttajop piulijigillugu ammalu kivKatulluni angutimmit/annamillonet tuttaulittilugu. Tamna ikKatuiji Kaujimatsiagialik tamanna atuttak pilukasimanigâttajop ikajotinga oKattauniammat piunippâkut isumatuamik ammalu tamna uttutauninga kajusikKulugu taimalluasiak.

3) Sollu palukasimanigâttajuk oKappat pasijatsaunimminik, tamna ikKatuiji pimmagiunippânimmigut ikajunialittilugu angutik/annalonnet pigumaguni pimmagiunippâgut isumatuamik sujauningagut pilukasimanigâttajuk ikajullugu.

4) Imaippuk tamna ikKatuijiup sulianga kugiagamut nallinginnik apitsotiniik tamna inosuttuk apgijanginnik tapsumona ilonnâgut maligatsatigut pusiKatillugit.

5) Imaippuk pimmagiudluni ikKaumagiamut tamna ikKatuiji kamaKataulluni suliaKalluni pilugu inosuttuk, ukunungaangituk angutiup/annaulonnet angajukKâginnut, ikKagilunnagu kina akileniammangât ikKatuijimik. *Inosuttunginna pilukasimannigâttak*, ukuangungituk angutiup/annaulonnet angajukKângit.

K A P I T A L 8

Uttutaukkâgani Pannanaittausimannik

“pannanaittausimangikaluguni kisiani kamagijauguni piusiummagigiaKajukkut...”

(Ilanga 28-31 YCJA)

Tamakkua Inosuttuk Uttutaummat Iduatsaivimmi isumalik taimâk pannanaittausimannik atungituk kisiani pijauttiligiaKappat ugvalu Kanuittailiniammatalu inulimângit

Inosuttuk piulimajaugiaKangituk panna-naitsimavimmi sollu nammagiuningatut sugusik pijauttailiutingituk, isumallutujutitugvalu asingitituk piusiuKattatut.

“...tamna ikKatuiji taipsumani uvlumi ikajulauttuk uvannik tukisigama pasijaugutet uvannut amma sunanut sakKiviugajammangâmma...”

Andrew, jarilik 15

KAUJIMALAUKEN

Tallimait pilukauset Kaujimajaujut 51% inosuttunut kamagijaugiaKatillugit jaringani 2003/04. Ukuangudlutik: til-linimmut (13%), nalanginimmut piusigigiaKajamminik mitsagut Inosuttuk Pilukasimammata Iduatsatauninginnut Maligatsasuangit/Inosuttuk Pilukammata Maligatsasuangit (11%), pinnisimanimutuinnak (11%), sikumidlugu itâsimajut (9%), amma tigumiatillugu tillismajamminik (7%).

K A P I T A L 9

Inosuttuk Sujaummat

“ *Pettailillugit inosuttuit kamagiaKanninginnut pilukausigiKattanginnit...*”

(Ilanga 38-82 YCJA)

Tamna pidjutiujuk inosuttunut sujaum-mata ikajunniuniammat pijauttailiningin-nut inoKatiaget taimâk pettailillugu ino-suttuk kamagianninganut pilukasimajanganik, ilijaullunilu taimalluasiak inigijausonut tukiKa-tillugit piusigigajattangit ammalu sakKivalli-atitsigasuamut **ikajuttauninga** amma **utigvigi-niattanga** nunakKatigenut.

Tamna sujaunna pidjutiKattailillugu suan-gajauningagut piluadlanitsautillugu suan-gajauningagut inummaget pijaummat sollu angutik/annalonnet pasijaummat taimalluasiak pilukausimmut pisimappat adjigalangatut piusisimatillugu.

Tamna sujausimautik **adjigettisitillugu** pim-magiuninganut pilukasimajanga amma pijau-luanninga kamaniammauk tapsuma inosuttop. TukiKajutsaujuk ammalu sakKititsigiallaluni **ikajuttaunimmik** amma **utittaitaunianninga-nut**. Ammalugiak, sujaunna adjigigalallugu asingititit tunijauKattatut taimaittunut inosuttu-nut tamânejunut adjingatut pilukammata.

Ilonnatik pitâgijausot aivitsangit asinganit **pan-nanaitsimavik** isumagijaujutsaujut kamagi-luallugit piusiusot NunaKakKâsimajut inosut-tanganut.

Tamna Sujaunnimut piKagialik:

- Pitsatailinippauluni taipsumani kajusigasual-igunik ilonnâgut inosuttuk sujaugiasippat

- Tamnauluni pisongugiamut ikajugianga inosuttuk utittillugulu angutik/annalonnet nunalituKauvianut.
- Kaujivallitillugu isumanga kamasongu-giamut inosuttuk, amma Kaujitillugu pisimanninganik pisimajanganik ammalu nunakKatigemminik.

Kanga Kaujigunik inosuttuk sujauniammangât, Maligatsasuak pitaKâsok ukuninga nalunan-gitunik tapsumani **Inosuttuk Ututaulimmat Iduatsaivimmi** kamagigiaKajamminik.

- Kanuk ikajugajammangât inosuttuk pilukau-tiusimajukkut
- Annisiutigisimajanga pisimajamminut amma pijâgisimammangât ugvalu nigigijausima-juk pinnigianga.
- Sunanik akilittuigiakammangât inosuttuk pisimajamminut nunalituKauvimminullonet

KAUJIMALAUKEN

Pilukannik akiKasok
Canadamiunut \$1.7 billion
dollaritut jaritamât.

- Kanuk akuniutigijuk pannanaittausimamangât inosuttuk sollu pilukasimajamminut
- Sivungani nagvâtausimajut pasijauningagut inosuttuk
- Sunait asingit piusiusimajut mitsânut inosuttuk ugvalu pilukausionimajumut

Sunainikkua ilangit Sujaugutet atuttauson?

- Pimmagiuvuk isumagigianga tamakkuva ilonnatik pilukauset adjigengininginnik. Isumagillugu piusiusimajut, adjigengitut sujaugutingit atuttausot.
- Sivungani sujaukKâtinnagit, tamna *Inosuttuk Pilukammata Iduatsatauninganut Mlaigatsasuat* asingitigut pannanaittauninga inosuttuk isumagijaukKulugit kamagillu allugu piusiusimajanga NunaKakKâsimajuk inosuttuk.

Mitsânongajutigut Maligatsasuat, ilangit sunait piusiuKattatut atuttausot ukuangujut ilangit:

- **OKaudjtaudluni**
- AkKisuttauluni tamna inosuttuk anitaitaumat agvianiKagani ugvalu maligatsaKatillugu
- AkKisuttauluni akilesunguniammat **pijausimajumik** asiujisimajanganut ugvalu siKumisimajanganut piKutinginnik
- AkKisuttauluni utittisigianganik piKutinginnik pisimajangita
- AkKisuttauluni akilegianninga pisimajanganut nalliagutuinnak pisonagagut
- AkKisuttauluni sunakkut nunakKatimini suliaKagianga pilukasimagami
- AkKisuttauluni inosuttuk ilijaulluni **uttutau-giaKanninganut**
- Akilelluni (persentinga atutausongutillugu sollu ikajuniammat pijauKattatut katutjiKaitaigeninganut)
- AkKisuttauluni **pikKujaungininga, tigu-jaunninga, akilegiaKanningalonnet.**
- AkKisuttauluni ilausongugianga aiviusomik suliamik ugvalu ikajutsainaluni ammalu kamagijauningagut suliaigijaujumi.
- AkKisuttauluni tamna inosuttuk sujauninga **pannanaillogu** ammalu maligatsatigut kamagijauniKalluni nunakKatigeni

Tamakkunani *Inosuttuk Pilukammata Iduatsataugiasimmat Maligatsasuat* pannanaittauninga atuttauKattatuk piluattutigut ugvalu pilukatsainatunut. Ilonnatik pannanaittaunimmut sujaujut atuttausot pannanaisimagialinnut ammalu kamagijautsainagialinnut nunakKatigemmini. **Utigianganut atuinna-gut-titauninga** amma atuinnauitaugiaKammijuk taipsumani suli pannanaisimavimmetillugu.

IRCS

(Utigianganut ikajuttaumaginga Pannanaisimavimmetillugu amma kamagijautsainaninga)

Tamna *Inosuttuk Pilukammata Iduatsataugiasimmat Maligatsasuat* nutâk **utigianganut ikajuttaumagingin-ga pannanaisimavimmetillugu** amma **kamagijautsainaninga** (IRCS) akKisuttausimajuk mitsânut piluad-lasonut, anaja-nippâmut inosuttumut taimâk pitâsonguniammata ikajuttauligunik atusunguniattanginnik.

Mitsânut Maligatsasuak, **inosuttuk idluatsataummat idluatsaivimmi** akKitaugajakKotuk **utigianganut ikajuttaumagingin-ga pannanaisimavimmetillugu amma kamagijautsainaninga** (IRCS) akKisuttauluni kisiani sollu:

- Tâмна inosuttuk Kaujjaummat pasijauninganik sivulliutimmik inuagutimmut, kingullimut inuagutimmut, inuasimanimmut, uttugasuannimut inuagasuannimik, ugvalu sugiallagunnaitillugu annanianimmut pidlugu ugvalu sollu inosuttuk pasijaullimmat sudlatuinnadluni pilukammata amma sivungani pasijausimammat allât magguitudlugu **sudlatuinnadluni pilukammata pilukausionimik**, amma,
- Tamna inosuttuk uKumaisamagilimmat isumallutonimmit ugvalu piusiuksian-gitumit, isumaKatsianginimmit ugvalu Kiagamatuinnanimmit, amma,

- Atuinnaguttisinik ikajuttaunitsanganut kamagijautsainaninganullu pigiasijausimajuk ammalu piunitsauninganut uppigi-jaummijuk tamanna atuinnaguttitauninga mikillititsigajattuk anajagijauninganik inosuttuk pilukattailigajammat suloadlatumik pilukausimmik, amma,
- Tâмна Pravinsimi Aulatsijik/Aulatsijillu Pannanaitsimavimmi kajusisimajok tamanna **utigianganut ikajuttaumagipat pannanaitsimavimmetillug amma kamagijautsainalluni** suliak atuttausok amma nammamagigajammijuk inosuttuk ilauKattagajappat.

Tâмна *Inosuttuk Pilukammat*

Idluatsatauningani Maligatsasuak ilalik piusiusonik tamakkununga tiliugigiamut nunanginni-tugâjunut sujaugutigillugit, sollu utitsivigillugit pisimajangit, nunammini suliaKalluni, ammalu kamagijautsainalluni nunammini. Tâмна *Inosuttuk Pilukammat Idluatsatauninganut Maligatsasuak* amma pivitsaKattisisonummiujuk idluatsavinnik tunitisilutik **inummagittut sujaummata** pasi-jaulimmat Kanga sunauluat atugialingit atut- taugiaKalimmata.

Inummaget Sujaummata

Tamatsumona *Inosuttuk Pilukammat Idluatsatauninganut Maligatsasuak* **inum-maget sujaummata** tunijausongummijut inosuttumut jârilimmut 14-nanik amma ungatânut pasijajunut pilukausimmut nallianut inummagik pannanaittaumat ununnisautillugit maggonut jârennut, pasijauguni. Taimaigaluattillugu, tamakkunani *Inosuttuk Pilukammat Idluatsataunlimmat Maligatsasuangit*, tamna inosuttuk uttutau-niangitik inummaget idluatsaivingani uttutaugiattuluni. Sollu pilukausik idluat-sataugiaKappat inummagittut sujaugianga, sujaunniinga kisiani âjauniattuk pijagesim-alippat uttutauninga inosuttuit idluatsaiv-

ingani. Tamna idluatsaivik kisiani tunit- sisok inummagittut sujaugianganik sollu KaujijaukKâtillugu tamna kinalonnet inosut- tuk sujaunniinga takijoninganut nammangipat tigumiattaunitsanganut inosuttuk pisimanigât- taupat.kamakKulugu.

KAUJIMALAUKEN

**Pilukattailinimmut ikajugajattuk
ilisautitigut, nunangani
pigiasijaullutik ammalu
atuinnaguttitauppata
ilinniagutigillugit inosuttunut
suligajauullutik.**

K A P I T A L 1 0

Pannanaittaunik kamagijauninganullu

*“kamagillugit sujaunningit Kanuinginikkut, taimatsainak
piusiKannikut amma inunikkut piusingitigut”*

(Ilanginni 83-104 YCJA)

Mitsâgit tpsuma *Inosuttuk Pilukammat Ildluatsatauninganut Maligatsasuut*, taimaittoninga inosuttuk **panna-naittaumat** amma kamagijauntsainaluni ikaju-Kattatuk mitsânut paitsinimmik inoKatigenik. Pannanaitsinik kamagijauntsainaninganullu amma pimmagiummijok ikajugiamut inosut-tumik **ikajugiamut** amma **utitsavinganullu** nunamminut sollu maligannik malisongunia-mmat nunakKatigeKataulluni, ilauKattaluni atugajattunik suliagijaujunik pannanaittausi-maliguni amma nunammini kamagijaulluni.

Tagga ilangit piusiuluat malijaugialet. Sivullingili, pippângitut piusigualet atuttau-sainalutik paigijauninginnut inulimât, inuit suliaKatiKajut inosuttumik amma inosuttut imminik atuttaulippata. Tamakkua inosuttut sujaummata pannanaittaudlutik tigumiaKat-tatut pivitsaKanninginnik asingit inosuttut, kisianili pivitsangit pejauppata ugvalu pik-Kujaungipata isumagillugu sujaugutittâgût-inga tamakkua. Tâмна inosuttuk pannanait-tausimalippat kamagijauninganullu piusikkut katsunaikKujijutsauvuk ikajuKullugit ilangit inosuttutit amma ilaliuKatiget inulimât. Kajusiutik mitsânut pannanaittaunik kamagi-jaugiaKanninganullu akKitaugialik taimal-luasiak ammalu utakKitaluganilu, ammalu inosuttuk ikajuttauKullugu nammatukkut KimiKutaunikkut piusiKatitaulluni.

Inosuttuk ikinitsanik jârilik 18nait atuttitak inosuttut sujaugutinganik tamagalak tigu-miattauKattatuk immigongatillugu amma taimatsaungitukkut nallianit kina inummagik **tigujauningatut** ugvalu pannanaitsimaja-uningatut. Tâмна Pravinsiuup Aulatsijinga/

Aulatsijingalu Pannanaitsimaviup ugvalu **inosuttuk idluatsataummat idluatsaivimmi** kamagiaKagajakKotut kanuk akuniutigijuk pannanaitsimavimmegiaKammangât inosuttuk siagu isumagijaullippata Kaujijaummagittut atattitaujut.

Tâмна Inosuttuk Pilukammat Ildluatsatauninganut Maligatsasuak:

- lugu asiagut inummagittut taimâk anana-janginitsauniammat tamânetsainagajapat inummâget pilukatsainatuni
- Atugialik ilonnangani pannanaitsimavimmininga kingungagut malittau-luni akKitausimajukkut kamagijaulluni ammalu ikajuttauluni nunakKatigem-minut, tamanna tamâgalak taimatsainak agvangagut pannanaittausimaningagut kamagijausok. Tamanna pivitsaKattisisok angajukKausigutet kamatsianianinginnut ammalu sugiallatitauttailunilu inosut-tuk amma Kaujimaniammata tamna angutik/annalonnep piKattitauniammat atugiallagajanninganik ikajuttaunimmut ammalu sulianut utiniammat Kanuigani ammalu kajusitsialuni tamaunga nunam-minut. (Imaittut, sollu inosuttuk sujauppat sitamanut takKinut pannanaitsimavim-megiaKadluni, angutik/annalonnep amma tunijaugajattuk maggugiallânik takKenik kamagijaugiamut nunalituKauvimmini.
- Atugialik kamagijauvimmi inosuttuk sapungagialik ammalu piusiKatsialuni, oKaudjigiatuKattaluni inosuttunik kama-dluni suaKajumut, amma pinniutitsanik

pitaKagiaKangituk, asinginnilu maligia-
Kajamminik.

Atugialik taipsumani inosuttuk panna-
naisimavimmedluni, inosuttunik kama-
dluni suliaKaKattatuk suliaKatiKagialik
tamakkuninga atuinnaguttilugit **utigunik**
atuinnaugutinnik. Tamanna atuinnaugu-
tik Kaujinnatuk sulianik inosuttunut
atugiallatausonik ikajuniammat angutik/
annalonet kajusitsianiammat utiguni nun-
alituKauvimminut. Tamanna atuttauson-
gummijuk pannaniattausimatillugu amma
kajusilluni Kanga angutik annalonet pigia-
sippat taipsumani kamagijaugiaKaliguni
nunalituKauvimmini.

- Tunitsisok pravinsinik kamagiiallagusinnik
Kaujigasuamut nallianik Kanuinginikkut
Kanga inosuttuk ilijaummat pannanaitsi-
mavimmut. NunakKatigeni suligijauKat-
tatut ikajuttiKasot katutjikatigenik amma
suliaKajunik amma sollu **pijausimaju-
mik**, pilukasimajumik, angajukKânginnik
amma asinginnik. Tamakkaa amma atut-
taugajammijut atugiamut sunanik atugial-
lataugialinnik tapsumunga inosuttumut.
Ilonnangitigulli suKattatunut, kamak-
Kulugit Kaujiniammata tamna inosuttuk
kamatsianitsausonguniammat angutik
annalonet piusigisimajamminik amma
kamannisaunitsaugiamut tukiKaluattukut
piusigigialimminik.

KAUJIMALAUKEN

55% kamagijaujunit sivungani
inosuttut idluatsaivingit
pigiasikKâtinnagit kamagiasilauttut
jârïkkutunitsanik,
jârïlinik 16 amma 17-
nanik

K A P I T A L 1 1

Utittitaummata NunalituKauvimminut

“ Utittitaummata inosuttut nunalituKauvimminut
pilukasimakKâtillugit”

(Ilanga 83-109 YCJA)

Tâмна pimmagiujuk pisi-
ukKujak iluani *Inosuttuk*
Pilukammat Idluatsatauninganut

Maligatsasuanginni imaittovuk tamakkua inosuttut kamajutsauninginnik pilukaugutimminik, ilijaunitsauluagajattut inummaginnit **ikajuttauvinnut** amma maligatsanik-malillutik inoKatigeKataunialillutik. Inosuttuk atu-sot **utittaugiamut nunamminut** pivitsaK-agajammijut pilukattailillutik. Tâмна nutâk inosuttumut idluatsaigutik pittailikKujaugutik Canadamiunik pittailikKulugit pilukagiamut ikajuttaunikkut inosuttut amma utimmata nunalituKauvimminut.

Akunimmagik pittailigutik inoKatigenik piunippuajuk Kaujimannimut tamakkua inosuttut kamagijautsianinginnut ikajuttauninginnulu, piluattukut taipsumani utigiallagunik nunalituKauvimminut.

Sollu atuttaugiallagialik ugvalu piuluagajammijuk tamna inosuttuk tigumiattaungipat pannanaivimmi, ilaKalluni ugvalu ilaKangikaluappalu kamajimmik, ânniasiu-timut kamagijauningagut, ilanga ajuligajappat ugvalu kamagiaKalippat inoKatimminik ugvalu pillugit ikajuttaugiaKanninga ugvalu utigiaKanninganut atuinnaguttitaulippat nunalituKauvimminut, utigiaKalippat tunitsiviuluni uvlunut 30 nut pijagekKâtinnagu pannanaitsimavimminena.

Mitsânulli Maligatsasuap, inosuttuk immaKâ anititaulluni inosuttut pannanait-sivinganit pisonguniammat ukuninga:

- Ilinniaviliasongulluni ugvalu nallianut ilinniavinnut iligiallagiamullu aiviusonut
- Suliatsatâlluni utillunilonet suliagitsainatamminut
- IlauKattaluni suliagijaujunut pikKujauppata Pravinsiup Aulatsijinganut/AngajukKamut Pannanaitsimaviup suliaKasonguniammat ugvalu pivallitsiniammat angutiup/annaulonnet ilinninganik iligiallaninganillonet
- Ilauulluni ânniasiu-vimegiaKagani anniasiu-timut kamagijaunninga ugvalu asianut suliamut ikajuKattatunut nammamata inosuttumik ikajuniammat.

K A P I T A L 1 2

Inosuttop Alakkasâjangit Piulimajait

(Ilangit 83-109 YCJA)

Polisikkut amma Iduutsaiviup

Alakkasâjangit Piulimajait

Tamakkutigona *Inosuttuk Pilukasimammat Iduutsatauninganut Maligatsasuat* tamna **inosuttuk idluatsataummat idluutsaivimmi**, KimiKutet angajukKauKatigenit ugvalu nallingga idluutsaivik piulimasok alakkasâjanginnik kamagijausimajob tamakkununga. Allakkasâjak piulimajak mitsânongajuk pilukanniup pisimannigâtautillugu pilukausimmik inosuttumut piulimajausok nallinginnut polisikkunut kamaniattunut killisiniattaugiaKalippat.

Atugiallagialet Piusinginnut

Kina ugvalu katutjiKatiennik piulimatsisot alakkasâjanginnik allatausimajunik mitsânut **atugiallataugialet piusigigiaKajanganut** ugvalu mitsanut aulataugiaKanninga inosuttuk idluatsataummat..

Siammatitaunningit Alakkasâjangit

Inosuttumut piulimajait alakkasâjangit pijagetuammat alittutauKattangitut taipsumani inosuttuk jarittâtuammat 18-nanik. Sollu inosuttuk nagvâtauppat pasijauninganut **pim-magiunginitsamut pannanaitausimagia-Kalluni pilukasimammat**, alakkasâjangit piulimajait atuttausot akuniutigijukkut pingasut jaret pijagettausimalittillugu sujausimanninga. Tamanna tukiKavuk tapsumunga akuniunninganut takunnâtaugialik sivungani alakkasâjangit atuttaugunnaininginnut Kanuk jarikKutuninganogaluuppat tamna inosuttojuk. Sollulittauk, sollu inosuttuk pasijaulippat suppângitumut pilukasimannimut jârikadluni seventeenanik ammalu pijageppat sujausimanninganut taipsumani eighteenakalidluni, taipsumani angutik/annalonnit alakkasâ-

jangit suli atuttausot tikillugu pingasut jâret siagugiangulippat Kanga angutik/annalonnit twenty-one jariKalippata ungatianullonnit. Sollu Kaujigunik pasijaugutikanninganik piluattumut pilukannimut, angutik/annalonnit alakkasâjangit atuttausot allât tallimanut jarinut kisiani angutik/annalonnit angutippat twenty-three ugvalu ungatianut. Sollu tamna inosuttuk pigemmipat asianik pilukausimmik taipsumani alakkasâjangit tapsumungalluasiak sivuliuKaujumut pilukausigisimajangut upkuingâppata suli, taimâk akuniutiginningit takijuguvaliatuinnagajattut. Sollu inosuttuk pilukappat asianik pilukausimmik siagu 18-nattagunik tavatualli inosunnisaudluni alakkasâjangit suli patuttaungipata, taimâk inosuttop alakkasâjangit illijaugajattut atuttausongulittillugit inommagittut pilukausinga alakkasâjaKaniaittillugu piulimautinginni.

K A P I T A L 1 3

Inulimânut Kaujjausongutillugit Atingit

“ atingit inosuttut inulimânut KaujtitagiaKangitut kisiani sunait piusiugialet pikKujippata ”

(Hanga 110-112 YCJA)

Tamakkunani YCJA-ni, atingit pilukasi-majop inosuttup ilijasot pikKujauppa-ta inulimânut atuattausongulitillugit kisiani:

- Sollu inummagittut sujauninga tunijausi-mappat
- Immigolingaluattukulli pilukannikut, sollu inosuttuk sujaunniinga tunijauppat mitsânut sivullitikkut inuasimagajappat, kingulingagullu inuasimagajappat, inuagasuasimanikkut, tuKutsisimappat, sugunnagunnaititsidluni annanianikkut ugvalu **pimmagittukut pilukautiusimajut**, kisiani idluatsaijuup kaujusiutingagut **inulimânut atuattausonguningit** nammagijaugajangituk
- Sollu indluatsaivik kajusiutiKappat tàmna inosuttuk kappiananninganik amma agvitalippat (pinnigajanninganut inulimânut amma Kimâppat tigumiattaunimminit ugvalu pisimagasugijauppat pimmagi-unikkut pilukausimmut) amma atuagan-nut ilijauppat inosuttuk kinaummangât atugiallasot ikajuttaugiamut polisikkunut tigujauaniimmat angutik annalonnet.
- Sollu siagu inosuttuk tikigajappat 18 jarinut angutik/annalonnet atuagannut Kaujjaugumalluni angutik annalonnet kamagjjausimanimminut ukutiguna

Inosuttuk Pilukammat Idluatsatauligami Maligatsasuanut ugvalu Iosuttuk Pilukammat Maligatsasuangitigut isumagillugu tamna angutik annalonnet tigumi-attaangituk susimajamminut pannaitsimavimmi taipsumaniutillugu.

Asiagulli, tamakkunani *Inosuttuk Pilukammat Idluatsatauninganut Maligatsasuak*, inulimânut Kaujtititsinik atuagannotitaugianga atim-minik pikKujatsaungituk

KAUJIMALAUKEN

36% inosuttut Kaujjausimajut pasijatsait pilukautimmut pasijaulauttut mitsânut pikutigijaujunik pilukasimannimon

K A P I T A L 1 4

Kaujisautet AngajukKânginnut

“AngajukKât pittailititsisot pilukannimik kamallutik ukuninga pasijaugutinnik, kiuKattalutik apigippata inosuttut amma ajuKittuisianimmut ikajutsianimminullu”

(Ilangit 3, 11, 26, 27 amma 40 YCJA)

AngajukKât pivitsalet ukuti-gona Inosuttuk Pilukammat Idluatsatauninganut Maligatsasuat.

Tamakkua pivitsalet pitâgiamut Kaujisautinnik mitsânut sujuKalimmangât sugusinganut amma tusattaujutsait inosuttut idluatsainginni. AngajukKât amma kajusingakKujait ikajugiamut sugusimminik taipsumani ilupsuujumi ammalu ikKanam-maginippâkut, taipsumani **ikajuttauningani** amma **utigiaKalippat atuinnaguttitauningani** sugusinga.

AngajukKât tikijauKattaniattut Kaujisautimmik tigujauppat sugusinga ugvalu pannanaittaugiasippat atinganik inosuttup, pasijaugutinganut, sidontinganik ininganillu sakKigiaKanninga ammalu Kaujisutimmik inosuttup ikKatuijittâgiaKappat. AngajukKât Kaujimattitaugunnangitugit sugusingit idluatsatauningita piusingitigut tamakkutigona **inosuttuk idluatsataulimmat idluatsaivimmi**. Kimiggutet angajukKauKatigenginnit, polisikkut tigumiajanginnit alakkasâjanginnit ugvalu kavamettunit alakkasâjanginnit taipsumani kamagijautillugu idluatsaijauningani ugvalu Kanuk akuniutigijuk sujausimanninganut.

Tamna inosuttuk idluatsatauninganut idlauta-saivinga pikKujigajakKotuk angajukKânganik ilaukKujilluni nalliagutuinnak piusijaukKujaukkut. Sollu angajukKâk oKautijaumajut ilaungipata pasijaugutittâtausot ialusimanginginnut amma suangajauniallutik

malillugit *Pilukattut Maligatsasuangitigut Canadami.*

Tâмна inosutuk idluatsataulimmat idluatsaivimmi pitaKagialik isumagillugu **sivungani sujausimanninganut Kaujisautimmik** sivungani inosuttuk pannanaittauKatinnagu. Tâмна Kaujisautik pitaKagiiallagialik apitso-tiugutiusimajunik angajukKângit, sollu amma nalâgutsiamagiuppat, pitaKajukkut mitsânut ilagetsianingitigut akungani inosuttuk amma angajukKângit amma Kanuk sulimmangâta ajuKittuiKatanimmigut angajukKângit tapsumunga inosuttumut.

KAUJIMALAUKEN

PitaKasimanninganik 33% gut ikillisimanninginnik ilonnâgut inosuttut kamagijaummata 1991/92-lu, ilagidlugit 17% ikillinitsaujut ukutigona atugiasigamik inosuttuk Pilukannimut Idluatsataummata Maligatsasuangitigut. Tamanna anginippaujuk jaritamât ikilliniugutik taipsumani kamagijaummata.

*“... kappiasugaluamut
Kaujimangilanga suga-
jalaummangâmm sollu
anânanguaga tamânelaun-
gipat...”*

Jennifer, jârilik 14

Parents have the right to be notified when their child has been:

AngajukKât pivitsalet Kaujitaugiamut Kanga sugusinga sujaulimmangât:

- Dealt with by **extrajudicial sanctions**
Kamagijaulippat **asingitigut atuttaugial-
lagutikkut**
- Arrested
Tigujauppat
- Tunitsiviuppat Kaujisiutimmik maligat-
satigut allatausimajunik pikKujauningagut,
akKigiaKanninganut Kaujisiutimmik
ugvalu oKatsialuni sakKilânniminik.
- Tunitsiviuppat tikittimik, asianut motakâp
tikittinganik
- Mitsânut **sivungani sujaukKâtinnagu
Kaujijausimajunik** ilanginni iusiusima-
juni
- Mitsânut ejattuKattatangi ânniasiu-
timit ugvalu isumanganut oKâlajunik langinni
piusiuKattatuni
- Sujaummat
- Tunitsiviummat **pigiaKangitanginnik**
oKajunik

AngajukKât pivitsaKattitausot tusâtaugiamut sivungani inosuttuk sujaukKâtinnagu, taipsumani KimiKutaulippata inosuttop sujaugut-
inga, amma sollu atugiallagiaKappata tusât-
tauningani kajusippata inosuttuk namottaunia-
mmangât tigumiattaunni sollu **inummagittut
sujaummat**

KAUJIMALAUKEN

**Annait unuttigijut 21% - tut
pilukasimanningit kamagijaudlutik
jaringani 2003/04.**

K A P I T A L 1 5

Kaujisautet Pijausimajunut

“ Pijausimajut ikajuttaujutsait pitsialugit, napkugitsialugu amma iligasugvigillugit oppigillugit amma nangminimminik pigumannig it isumagillugit ”

(Ilangit3, 12 amma 40 YCJA)

Pijausimajut inosuttut pilukammata pivitsalet ukunani *Inosuttut Pilukammata Iduatsatauninginni Maligatsasuat*. Kaujिताujutsaujut piusigijauniattunik. Tamakkua amma tunitsiviullutik pivitsaKaugiamut amma tusâttaugumaningit.

Atuttauningit **asingitigut idluatsainik piusiuppat** ikajugi allagutiugajattuk pijausimajunut. Pitâtitsisot pivitsanganik pijausimajut nipligiamut piusigijaujuni uttutaulippat inosuttuk. Tamakkua piusiusot katsunitsautitsisot inosuttumik Kaujigitigiangia piusigisimajanganik tagvalu ammalugiak akKisivalliniammat pilukasimajangata mitsânut annesimammat pisimajammunik. Ilagiallaningit, asigiallangitigut piusiKasongunnik pitâtitsisok pivitsamik pijausimajunik nipligiamut mitsânut tamakku-nunga kajusiutigijaujunut pillugu piusiukKujait inosuttumut ammalu ammalugiak ikajuttaunisauniammata sujauningagut inosuttuk. Sollu pijausimajuk sollu taimâk pigumangipat asingitigut saujaunnianga angutik/annalonnet pivitsaKattitausok apigippat Kaujisautinnik mitsânut kinaummangât inosuttuk amma Kanuk pilukajanga kamagijausimammangât.

Inosuttuk Iduatsataummat katimattig it amma ikajusongummijut pijausimajunik killisiniadlutik Kaujidlutillu isumagijauluattunut pijausimajut ammalu ikajudlugit tukisi-Katigennegek pijausimajuk inosuttulu. Tâmma pijausimajuk Kaujिताujutsak sunaummangât akilegiamut pikKujauniga. Tâmanna *Inosuttuk Pilukammata Iduatsatauninganut Maligatsasuangit* ammalugiak takutsasiamaget allasimajut tamakkua pijausimajut kamagijaugiaKanninginnik pi-

jukkut,

Napkugillugu, oppigillugu ammalu nangminik pigumausingit isumagillugit amma ânnialuadlatailillugit kamaKataugiamut saggiviukallasimanimmut inosuttuk idluatsataulimmat. **Inosuttuk idluatsataulimmat idluatsatauvimmi** atugialet isumagillugit **sivungani-sujaummangât Kaujisautinginnik** sivungani sukKânagu inosuttuk palangaillugu. Sollumagikkulu, tâmma Kaujisautik pitaKagajakuk apitsutausimanninganut pisimajanganut, ammalu idluatsaivik pitâtitsilluni adjinganik sollu pigumajauppat pisimajanganut.

Pijausimajut aitsisongujut polisinut, idluatsavimmut amma kavamait piulimajanginnut alakkasâjanginnut idluatsataummat kamaKataugamik.

Atinga sugusiup inosuttolonnet ilijaugunnangitut atuagannut inulimât Kaujisugutinginnut

“... sivullimik aigumalaungilanga oKalagiattulunga mitsânunut Kanuk tamna oKaudjuilukalaunnianganik uvannik... tagvali mâna isumaKalikKunga tukisilinninganik Kanuk ânnisilaunniminik uvannik... mâna itsigigunnaitaga Kanullonet...”

Melissa, jarilik 15

K A P I T A L 1 6

Apitsotet kiugutellu Inosuttunut

Q = Apigusik

A.= kiugutik

Q Nogasuavunga asianut ilanganut Canadaup; tamaita pravinset adjigengitunik pilukannimut maligatsalen inosuttumon?

A Aukang, tamna *Inosuttuk Pilukamma Iduatsataunnimut Maligatsasuanga* Taimaigaluattilugu, tamaita pravinset immaKâ pitalet atugumangita-minik ilanginnut kamagijamminut Maligatsasuami amma suliaKasongummijut adjigingitanginnik .
Kaujigumaluattanut, ilai apigisonguvutit igvit pravinicinik/territorynillonet kamajinginnik idluatsaijiligijinnik..

Q Summat ilaugiaKavinga asiagut idluatsainikkut atuttaujuneng idluatsaivim-mongânnanga?

A Asiagut idluatsainik iningit atuttausot asiagungâk idluatsaiviup piusinginnut. Tamakkua atuluasot ilanganiuluak amma ikajummagiluasot piusingitigit nammanitsautillugu ilinnut. Sollu kajusitsiaguvit asiagut idluatsainikkut, pitâgajangilatit inosuttup alakkasâjanginnik piulijauullutik amma ikajuluagajagivutit kajusiutigijaujukkut nammaluagajam-mata piusigijaujut igvit sujaunninut. Tamakkua idluatsautet kisiani atuttausot ilinnut sollu angiguvit kamanitsanut igvit sujaunitsanut.**Takullugu kapital 2: Sunainikkua kamagijaugiallagialen?**

Q Sunainna Inosuttuk Iduatsataummat katimattingen?

A Inosuttuk Iduatsataummat katimattigit katimattijut nunak-Katigejunut ikajuKattatut aulatsijimik

ukunangat *Inosuttuk Pilukamma Iduatsatauninganut Maligatsasuungit* ugvalu nallinginnit suligijaujunut ikajotinnit inosuttunut. Inosuttuk Iduatsataummat katimattigit oKaudjuujuKattatut nammagijammigit **sunauinammangâta kamagijaugiallagialet** atuttauniattut. Tamakkua amma ikajuKattamijut **pijausimajunik** ammalu Kaujimatsiadlutik tamakkua nunak-Katigejut ikajunnisanga ikajusonguni-anninganik tapsuminga inosuttumik.
Takullugu kapital 3: Sunainikkua Inosuttuk Iduatsataulimmat katimattigit?

Q AigiaKavunga wogimi Kaijumi; pitâsonguvinga ikKatuijimeng?

A Ukunani *Inosuttuk Pilukamma Iduatsatauninganut Maligatsasuak*, pivitsaKavutit ikKatuijitsatâgiamut. Sollu pitângikuvit ikKatuijimik tusâtaugiamut, oKautiiauniakKutit idluatsaivimmut igvit pivitsaKajutit pitâgiamut killisini-atitsijimik. Sollu akilegunnangikuvit ikKatuijimik, aikKujaugajakKutit akilittaugiaKangitunut killisiniattinut, amma sollu ikKatuijitsatâgunnangikuvit akilittaugiaKangitukkut killisiniattikut, ikKatuiji ilinnut tigujauniattilugu Attorney General kamajinginnut. Sollu kivKatuttiKangikuvit oKaudjuujinut, amma idluatsaivik angippat, ikajuttaugajagivutit inutuKajumut. IkKanammagikKuk pitâgiaKanninik maligatsatigit oKaudjuujimik mitsânut pasijaugutittit ammalu idluatsaijimi sujuKaniylim-mangât. **Takullugu kapital 6: Pivitsak OKautjtauninganut Inosuttuk**

Q Pismavunga pilukautimmik. AinialikKinga inutuKait idluatsaiv-inganon?

A Aukang, ukunani *Inosuttuk Pilukammat Idluatsatauninganut Maligatsasuat*, ajaulâlungilatit inutuKait idluatsaiv-inganut uttutaugiattulutit. Sollu pisi-majait oKappat inutuKattut sujaugiat, sujaunitsait kisiani kamagijaulâttuk uttutaugiguvit inosuttup idluatsaiv-gani. **Takullugu kapital 9: Inosuttuk Sujaunialimmat**

Q Sollu pannaaitsimavimmoguma, inu-tuKaujuniKataulâkKingâ?

A Malijautsainatulli taipsumani inosut-tuk ikinnisannik 18 jaret tunitsiviup-pat sujaunimmik pannaaitsimavim-megiaKadluni ilijaugialik inosuttuit ininganut asianut amma inutuKauju-Kangitumut **Takullugu kapital 10: Tigumiattauninga kamagijauningalu.**

Q Sujaunialigama siagu pijageguma pannaaittausimanniga sujausi-manninun?

A Siagu pijageguvit pannaaittausi-mannet sujausimanninut utiniak-Kutit nunannut kamagijauniKallutit maligatsaKallutillu pusiukKujajunik. Tigumiattaunet amalu nunannedlutit piusigigialittit sujausimanninut akKisut-tausimajut idluatsaijumut taipsumani sivullipâmik sujaugavit. Kanga pigiasiguvit sujaugiamut, inosuttunik suliaKatiKaKattatuk ikajunialittillugu pivallianinnut atusonguninnilu **utini-aligavit atuinnauguttitaulauttumik** Kaujimatsiagasuamut suttailininnik ammalu ikajullunilu namogiaKanninik/ utigiaKalinninillu nunalituKauvinnut. **Takullugu kapital 11: Utimmat NunalituKauvimminut**

Q Sujaulâltittunginna alakkasâjaga piulimattak taipsumani jârittäguma 18-naneng?

A Inosuttup alakkasâjangent alittutauKat-tangit tagvainak Kanga jarittâtuagavit 18-nanik. Sollu pasijatsaunigâttauguvit **piluanginitsamik pilukannimut**, alakkasâjattit piulimajauniattuk pingasuni jarini allât pijagesimaliguvit sujausi-manninut. Sollu pasijaunigâttauguvit **piluattumik pilukannimut**, alakkasâ-jattit piulimajaugajattut tallimani jârini allât pijagesimaliguvit sujausimaninnut. Solluli, sollu pasigatsaunigâttaudlutit piluanginitsamut pilukannimut sev-enteenaKadlutit amma pijageniadlutit sujausimanninik eightenaKalidlutit, igvit alakkasâjattit sulî atuttausonguga-jammijut pingasut jariukKaujtitut taipsumunganut twenty-one ugvalu ungtatianut. Sollu pasijauguvit tallima-nut jârinit piluattumut pilukannimik alakkasâjattit atuttausot jariKalillutinut twenty-three ungtânulonet, isumagijaugutigillugu piusigisimajait pilukagavit. (una isumagituinnalugu pilukagiallasi-maguvit taipsumanitsainak alakkasâjat-tit “atuttausongutillugit”. Pusiugutet asiangusot sollu asianut pilukaguvit taipsumanitsainak.) **Takullugu kapi-tal 12: Inosuttup Piusigisimajangent Piulimadlugit**

Q TigujaulaukKunga tillisimannigât-
taudlunga motakamik. Tagga ilon-
natik ilannâka KaujilâlîkKat mitsânut
atuagakon?

A Aukang, taimâlli igvit atet atuaganno-
taugunnangituk. Ukunanili Inosuttuk
Pilukanimmut Idluatsataummata
Maligatsasuangit, ilonnagalanginni igvit atet
atuagannotauKattangituk. Atingit pilukasi-
majut inosuttuit kisiani ilijausot atuagannut
sollu inutuKaujut summata, sollu tamna
idluatsaivik Kaujitsiapat tamna inosuttuk
kappiananninganik amma agvitanninganillu
amma atuagannotauppat angutiup annaulon-
net atinga ikajugjappat polisikkunik tigusiga-
janningit angutimmik annamillonet, ugvalu
sollu inosuttumut sujauppat pimmagittumut
pilukasimanninganik sollu tuKutsinimmut,
sivullitutiujumik inuanimmut, kingullinga-
nut inuanimmik, inuagasuasimanninganik,
uivisâlukagiamut pinninik ugvalu pilukamma-
gilluni, pinnilukainnanimmulu pilukagiamut.
**Takullugu kapital 13: Kaujijauningit
Inulimânut Atingit**

Q Anânaga Atâtagalonnet idluat-
saivimmut ilauKatigigajattâka?

A Ahaila, igvit angajukKâtit ilausok
idluatsaivimmut. Igvit angajukKâtit
pivitsalek Kaujisautinnik mitsanut sunakkut
pijaulimmangâppit amma Kaujititaullutik
idluatsaivimmi tusâttaunianninut. Amma
atuatsisok alakkasâjannik tigumiattaujunik
**inosuttuk idluatsataummat idluatsaivim-
mi. Takullugu kapital 14: Kaujisautet
AngajukKânginnut**

Q PijaulaukKunga pilukajumut.
PivitsaKagajakKinga Kanuk
pijausimannineng oKagiamon?

A Ilonnagalanginni piusiuKattatuni, sollu
pijausimaguvit pivitsatâgajakKutit oKa-
giamut Kanuk pijausimanninut pilukamat.
Pijausimajut pivitsaKasot tamâneKataugiamut
inosuttuk idluatsaivimmelpat amma ilangan
ilanginnut ilaulluni asiagut idluatsataulip-
pat ilaugiamut. **Takullugu kapital 15:
Kaujisaugutet Pijausimajunut**

KAUJIMALAUKEN

pijausimajut tunitsiviujutsait
pivitsakagiamut
tusâttaugiamut inosuttuk
idluatsataulippat
pilukasimanimmut

Nâninga

Tâmma *Inosuttuk Pilukanimmut Iduatsataummat Maligatsasuak* pim-magiuni Katak nutângutitaugi allanigan-nut inosuttuk idluatsatauningata piusingan-ut. Ikajuttigedlutik amma nunak Katiget kama K-atauningit nutangutidlugu pigiasisimajanga isumagidluluak tuki Katsianitsanga piusiuk-Kudlugu, ikajuttaunitsanginnut ammalu utini-alippat angiggaminut atuinna guttilugu ammalu atutsiasomik pilukattailinimmu sulia gijaul-luni.

Pimmagiummijullu malutsagiamut ominga atuagammik allatausimajumik

Kaujisiutiuk Kudlugu kisiani ammalu isumagijauk Kujaungituk atummaginnin-ganik atuttaosotigut malgatsait. Sollu suna-mik uKumaitsaguvit, oKaudjisonguvutit ikKatuijimik sulia Katsainatumik ugvalu igvit akilittutaugia Kangitunut sulia Kaf-finganik. Ammalugiak, ikKanammagim-mijuk ikKaumaninnik tamakkua maligatsait asiangutitausaianatut amma asiangutitaujut amma maligatsaliuttait attuigajammijut Kujisautinnik tamakkuninga tamânettunik. Kisianilu asingitigut oKajait, Kujisautet atauttausot tapsumani allami nalâgulattut March 2006-mi.

Sunaummangâta Pilukanniup Mitsânut

Ejalukannik Atudlutik Pilukasot

Tikisâgidlugit/tujuidlutik ejalukannik, aullaidlutik ejalukannik, pitaKadlutik ejalukannik, oKagumagatik sivungani pitâgutigisimajaminik, pigutsiagutingit, aullaiKattadluni ejalukannik, pitakannimik ejalukannik, tikisâgidlugit/tujuidlutik sugiallatauttaidlugit ejalukait amma pitaKadlunilu sujaugiallataugunnangitunik ejalukannik.

Asingit Pilukanniup Maliganginnik SiKumitsimat

Amaingadluni aulatsinik, Kimâmmat pananaitsimavimmit, pikKujaugani anisimajuk, sakKisimangituk sakKivitsamini, siKumitsisimajuk maligialimminik, malisimangituk maligialimminik, uttunik/ilagiallangit/uivisâlukannik, nâlanginik piusigisiaKajamminik/paffisâginik,aksânik, pitâtitaunnik sollu aipapasamminik, akiligiaKadlugit aippanianik, apigitsainatuk pigumajamminik uivisâgumaligami, asingit motâtigut pilukauset, salakkumautijuk akinganullu aulatsiningita idluataijet, kenaujatigut atulukannik, sunakganginnik/inulimât sângani usinganik, inulimânik pilukannik, inulimât oKasimajanginik nalanginik, pilukannik kinakkunik

PiKutinnik SiKupjuinik

SiKumitsidluni itânnik, ikitsinik, tigusinnik motakâmmik pikKujaugani, tillinik ungatânut \$5000, nallianiummangât oKautijaugani tillinik, kinaunnigânnik, asiata atinganik allanik, asinginnik salludluni kenaujatigut tigollanik, tigollanik tillidlugit piKutinnik, uivisânnik/siKupjuinik.

Summagidluni Pilukâgutik

Inuannik, tuKutsinik, inuagasuannik, sugunnagunnaitdlugu annaniadlugu pinninik, annaniannik pinniutiKadluni, annaniannik sugiallaniKatinnagu, annaniannik pigumatinagu/piusilukakkut pinninik, sugiallagunnaitillugu pinninik, pinninik pinniutiKadluni, pinninik tilinga ânnidlugu/atuinnaguttisimajuk, ânnipâsimangitanga, pigiaKagani timinganik ânnesimajuk, pinnisimajuk kamajiatsumik, asia pinniusik, tillinik, kappianttumik atudluni pinniutimmik, pitaKannik pinniutimmik, asingit pinniutet pilukagiamut, nutagammik inuannik ammalu asingit mitsânut atsugudluni salagidlugu tigusikKattatut/sugiallagunnaitdlugit tigumiannik, akiliniannigâdlugu tillititsinik, asingit annanianimut pilukannik, maligatsanik ikKasunginik.

Adjigenginegik Akungani

YCJA amma YOA

	<i>INOSUTTUK PILUKAMMAT IDLUATSATAUMMATA MALIGATSASUANGIT</i>	<i>INOSUTTUK PILUKAMMAT MALIGATSASUANGA</i>
Okattauningit Sunaummangâta	<ul style="list-style-type: none"> • OKatsialugit Kaujisautet tugâgut-inganik sunaummangâtalutaku-tisijut Maligatsasuanganik amma inosuttuk idluatsauninganut piusik • Ilagi allalik tapsumingauluak sunaummangât malittauniammat atuligunik asigiallangitigut idluatsainikkut piusiKalippata, tunijauppat sujaunitsanga pan-nanaitaupallu . 	<ul style="list-style-type: none"> • Takutitsingituk nallianguummangât tugâgutigiluattanga ilupsingani; pitalik tapsumingatsainautitsigani ammalu salakkumautitsidluni tugagutigiluagumajamminut. • Pitalik ilanginnik tapkuningat-sainak allatausimajunik sollu YCJA-mettutut. • Ilagi allaKangituk ununnisanik tapkuningalluasiak pigumajajunik nalliiani inosuttuk idluatsataulim-mat piusigijauKattatumi.
PiusigijauKattatut asiagut idluatsatalimmat	<ul style="list-style-type: none"> • SakKititsisok uppigijauuin-natunik piusinnik asiagut idlu-atsatauningata atuttaujutsaujuni sivullipâmik, suloadla-ngitukut pilukammat. • katsungattisiKattatuk atum-mata ilonnaini kamagijaugialinni nani nammagijauppat inosuttuk kamajutsauninganik pilukasiman-nimut. • katsungattisiKattatuk kamaK-ataunitsanginnut ilangit, pijausi-majut amma nunakKatigengit. 	<ul style="list-style-type: none"> • Atuttausok piusigijaujuni asingitigut idluatsaivet piusingit (asingit piusigijausot) tavatualli sakKititsi-gunnangituk uppigijajunik atuttu-jutsauninginnut susimaluadlagani pilukasimappat
Imminik pigu-mausimmitut oKannik polesimut	<ul style="list-style-type: none"> • Tunijaugajattuk atugatsautil-lugu, suloadlasimangikaluappat, Kagitaujattigut taimatsainak pingikaluappat malilluni pijaut-tailiganganut inosuttuk. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nalliattuinnak suloadlasimanginiup maliganga pijauttailiganganut pijauttailitsisok oKattaujumik ilillugu atuttauniattunut.

<i>INOSUTTUK PILUKAMMAT IDLUATSATAUMMATA MALIGATSASUANGIT</i>	<i>INOSUTTUK PILUKAMMAT MALIGATSASUANGA</i>
<p>Inosuttumut sujaugutet</p> <p>Sujaunninginnut piusiuKattatut</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ilalet uppigiluattanginnut, ilaKatil-lugit atugi Allanimmu ilanginnik sujaugutinnik amma ikKanammagitutut ikajuttaugiaKalippat. <p>Sujaunninginnut atuttausot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pannanaittaugianga kisiani suluadlapat ugvalu pilukainnapat. • Ilonnatik pannanaittautilutik sujaugut malillugit akunik Kanuk kamagijaugiaKammangâta nunalituKauviani • Nutât asingit atuttausot kajumaniammata atugiamut pannanaittaumagatik sujaugunik ammalu ikajuttauniammata atuinnauguttillugit utigiaKappata nunalituKauvimminut • AkKisuillutik ikajuttausainanitsanganut pannanaitsimavimmi amma kamagijautsainagiaKanninganut pikKujutiKallutik suluadlasainadluni pilukaKattatumut 	<p>Sujaunninginnut piusiuKattatut:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ilalgillugit piusituinnauKattatuni; ilangani adjijetsainatinnagit amma salakkumautigidlugit piusigigumajangit. <p>Sujaunninginnut atuttausot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Agviataugatik pannanaittaunitsanganut • PikKujaungitununangani kamagijaugianga pannanaitsimavimmiKâtillugu. • PitaKattisingituk YCJA asinginnik sollu oKaudjutaunimmik, ikajuttasainanimmik amma kamagijauluni ugvalu ikajugiallataugiamut pannanaittausimalluni amma kamagijaunitsanganut suluadlaKattadluni pilukasimajanginnut.
<p>InutuKaup sujaugutingit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inosuttut idluatsaivinga angajukKaunikkut tunitsisok inutuKattut sujaugutimmik, atulugani aigianga inutuKait idluatsaivinganut. 	<ul style="list-style-type: none"> • AkunimmagiuKattatut tusâttaunik sivungani uttutaukKângani inutuKaup idluatsaivingani pitaKalugatik piusigialinnik sujauttailiniamat atugatsanginnik inosuttuk.

<i>INOSUTTUK PILUKAMMAT IDLUATSATAUMMATA MALIGATSASUANGIT</i>	<i>INOSUTTUK PILUKAMMAT MALIGATSASUANGA</i>
--	--

PijauKattatut

• Isumagiluattangit pijausimajut Kaujijaunilet piusiukKujaujuni Maligatsasuat. • Pijausimajut pivitsalet takugiamut inusuttop idluatsaivingani allatausi-majunik ammalu tunitsiviullutik asinginnut allatausimajunut. • Itsasinnik angajukKausinikkut angajukKausiluadlanginikkulu nunanganenningitit pillutik kajus-ingakKulugit. • Atullutik pivitsanginnik pijausi-majut Kaujisautinnut pillugit asingitigut atugiallasongugiamut Kaujillugit.	• Taisingituk pijausimajunik piusi-
ulauttausimajuni • Pijausimajut tunitsiviugajakKotut
atuatsigiamut alakkasâjanginnik
piulimajaujunik. • Kaujimangimagittuk pijausimajop
itsasinnisanganik piusiuniattumik
asiagunit pivitsaKannisanganut
allagiamut Kanuk pijausimam-
mangâmmi. • PivitsaKatitsingituk pijausima-
jumik Kaujisautinnik asingitigut
atuttausonik pigumammat. |
|--|--|

Atuagaliuttaumat

• PikKujak sollu inutuKaujutut
sujaummat; ugvalu piusiutsiaKat-
tangituni sollu inosuttop sujaunnin-
ga tunijauppat suluadlasimajunut
pilukammata, kisiani idluatsaijuk
kajusiutiKammata atuagaliuttaupat
Kanuingininganik. • PikKujak kisiani oKautijaugesim-
alippat inosuttuk pasijaunninganut. | <ul style="list-style-type: none"> • PikKujak kisiani sollu inosuttuk
aippat inutuKaup idluatsavinganut
sujaugiattuluni sollu inutuKauju-
tut. • PikKujak sivungani inosuttuk
pasijaunninganut |
|---|--|

**OKaudjujjet -
katimatsuaningit**

• Atuttisisot oKaudjujjinik ugvalu
“katimatsuaajunik” oKaudjigiamut
polisikunik, idluatsaijumik ugvalu
asinginnik kajusiutiKaKattatunik
mitsâgut Maligatsasuak. • Tamakkua oKaudjisot nammatuk-
kut asingitigut idluatsaigiamut
piusiusonik, sunauniammangâta
maligialingit pejauppat sivungani
uttutaukKâtinnagu tigumiattaupat,
nammapat sujaunningit ammalu
utittitaunianninga nunamminut
atuinnaguttiutingit. • Katimatsuanik tamânettuKasok
angajukKânginnik inosuttop,
pijausimajok, nunakKatinginni
sulialet ugvalu pimmagiujut.	• PitaKangituk

**Pannanaittaumat
utittitauningalu**

<p><i>INOSUTTUK PILUKAMMAT IDLUATSATAUMMATA MALIGATSASUANGIT</i></p>	<p><i>INOSUTTUK PILUKAMMAT MALIGATSASUANGA</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Ilonnatik pannanaittaudlutik sujaummata ilanga atuttak pannanaitsimavimmi amma ilanga atuttak kamagijaudluni nunalitu-Kauvimmini. • Atuinnaguttitaugutik utinialimmat nunamminut atuinnaguttitaugialik tamainnut inosuttumut pannanaitsimavimmi. • Utisimaudet tunijaugajattut tikil-lugu 30 uvluit 	<ul style="list-style-type: none"> • PitaKangituk atuinnaguttitaugianganut pannanaitsimavimmi. • Anegalatuinnanimmud tunijausot tikidlugu 15 uvluit • PitaKangituk kamagijauniam-mangât utisimatillugu pannanaitsimavimmeKadluni.

AkKisuttaugiallasimajut pidlugit Idluatsaijinnut kamajinginnit Canadami Kagitaujanginnit.

<http://canada.justice.gc.ca/en/ps/yj/legis/diffs.html>

Okalakatausot Kaujigumanimmut

Kaujigiallagumaguvit oKalasonguvutit ukununga:

**INULIMÂNUT MALIGATSANIK
KAJITISIGIAMUT KATUTJIKATIGENNINGA
NL-MILU**

Suite 227, Tara Place
31 Peet Street
St. John's, NL
A1B 3W8

(709) 722-2643
(709) 722-0054 FAX
(709) 722-2805 Youth Justice Line

info@publiclegalinfo.com
www.publiclegalinfo.com

**DEPARTMENT OF JUSTICE CANADA,
YOUTH JUSTICE POLICY**

www.canada.justice.gc.ca
<http://canada.justice.gc.ca/en/ps/yj/index.html>

Ilonnatik katimajitsuangata atuagutingit pitâgijausot uvangat Partiamentary Internet
Parlementaire: Kagitaujakkut www.parl.gc.ca

**KAUJIGIALLAGUMAGUVIT TAMAKKUNINGA KATUTJIKATIGENNIT
OKALAKATIKASONGUVUTIT CANADAMI UKUNINGA:**

**NEWFOUNDLAND
LABRDORIMILLU**

**Public Legal Information Association
of NL (PLIAN)**
Suite 227, Tara Place
31 Peet Street
St. John's, NL A1B 3W8
(709) 722-2643
(709) 722-0054 FAX
(709) 722-2805 Youth Justice Line
info@publiclegalinfo.com
www.publiclegalinfo.com

NOVA SCOTIA

**Legal Information Society
of Nova Scotia**
5523 B Young Street
Halifax, Nova Scotia B3K 1Z7
(902) 454-2198
(902) 455-3105 FAX
lisns@legalinfo.org
www.legalinfo.org

NEW BRUNSWICK

**Public Legal Education & Information
Service of New Brunswick**
P.O. Box 6000
Fredericton, New Brunswick E3B 5H1
(506) 453-5369
(506) 462-5193 FAX
www.legal-info-legale.nb.ca

PRINCE EDWARD ISLAND

**Community Legal Information
Association of Prince Edward Island**
P.O. Box 1207, Charlottetown,
Prince Edward Island C1A 7M8
1-800-240-9798
(Toll Free in Atlantic Canada)
(902) 892-0853
(902) 368-4096 FAX
clia@cliapei.ca
www.cliapei.ca

QUEBEC

Éducaloi
C.P. 55032, CSP Notre-Dame
11 Notre-Dame West
Montreal, Quebec H2Y 4A7
(514) 954-3408
(514) 954-3493 FAX
www.educaloi.qc.ca

ONTARIO

Community Legal Education Ontario
Suite 600, 119 Spadina Avenue
Toronto, Ontario M5V 2L1
(416) 408-4420
(416) 408-4424 FAX
www.cleo.on.ca

MANITOBA

Community Legal Education Association of Manitoba

501 – 294 Portage Avenue
Winnipeg, Manitoba R3C 0B9

(204) 943-2382
(204) 943-3600 FAX

www.communitylegal.mb.ca

SASKATCHEWAN

Public Legal Education Association of Saskatchewan

300 – 201 21st Street East
Saskatoon, Saskatchewan
S7K 0B8

(306) 653-1868
(306) 653-1869 FAX

www.plea.org

ALBERTA

Public Legal Education Network of Alberta

5520 – 48A Avenue
Red Deer, Alberta T4N 3V6

(403) 343-3712
(403) 340-2890 FAX

www.plena.org

BRITISH COLUMBIA

The People's Law School

150 – 900 Howe Street
Vancouver, British Columbia
V6Z 2M4

(604) 331-5400
(604) 331-5401 FAX

www.publiclegaled.bc.ca

Law Courts Education Society of British Columbia

Suite 260, 800 Hornby Street
Vancouver, British Columbia
V6Z 2C5

(604) 660-9870
(604) 775-3476 FAX

www.lawcourtsed.ca

YUKON

Yukon Public Legal Education Association

c/o Yukon College
P.O. Box 2799

Whitehorse, Yukon Territory
Y1A 5K4

(866) 667-4305
(866) 668-5541 FAX

www.yplea.com

NUNAVUT

Public Legal Education and Information of Nunavut

P.O. Box 125

Gjoa Haven, Nunavut X0B 1J0

(867) 360-4603
(867) 360-6112 FAX

www.plein.ca

NORTHWEST TERRITORIES

Legal Services Board
P.O. Box 1320

Yellowknife, Northwest Territories
X1A 2L9

(867) 920-8019
(867) 873-5320 FAX

LEGAL AID OFFICES

**NEWFOUNDLAND AND
LABRADOR**
(709) 753-7860
(709) 753-7851 FAX

NOVA SCOTIA
(902) 420-6573
(902) 420-3471 FAX

NEW BRUNSWICK
(506) 633-6030
(506) 633-8994 FAX

PRINCE EDWARD ISLAND
(902) 368-6043
(902) 368-6122 FAX

QUEBEC
(514) 873-3562
(514) 873-8762 FAX

ONTARIO
(416) 979-1446
(416) 979-8669 FAX

MANITOBA
(204) 985-8500
(204) 944-8582 FAX

SASKATCHEWAN
(306) 933-5300
(306) 933-6764 FAX

ALBERTA
(780) 427- 7575
(780) 427- 5909 FAX

BRITISH COLUMBIA
(604) 601-6000
(604) 682-0914 FAX

YUKON
(867) 667-5210
(867) 667-8649 FAX

NORTHWEST TERRITORIES
(867) 920-3160
(867) 873-5320 FAX

NUNAVUT
(867) 360-4601
(867) 360-6112 FAX

IKATUIJET SULIAKAFFINGIT

NEWFOUNDLAND LABRADORIMILLU

Public Legal Information Association of
Newfoundland and Labrador
(709) 722-2643
<http://www.publiclegalinfo.com/>

NOVA SCOTIA

Legal Information Society of Nova Scotia
(902) 455-3135 (Halifax Regional
Municipality) or
1-800-665-9779 (toll free in NS)
<http://www.legalinfo.org/referral.html>

NEW BRUNSWICK

New Brunswick pitaKangituk ikKatuijittâgiamut.
Pitâgiamut New Brunswickimi Kinisonguvutit
“ikKatuijet” Kutsutanni paginâni fonningita
allanginni.

PRINCE EDWARD ISLAND

Community Legal Information Association
of Prince Edward Island
1-800-240-9798 or (902)892-0853
www.cliapei.ca

QUEBEC

Barreau du Québec (available only in French)
Montréal : 514-866-2490
Québec : 418-529-0301
ailleurs au Québec : 514-954-3528 /
1-866-954-3528
<http://www.barreau.qc.ca/infos/default.asp>

ONTARIO

Law Society of Upper Canada
Toll line: (\$6.00/call): 1-900-565-4LRS (4577)
If in crisis, contact: Toll-free: 1-800-268-8326
or 416-947-3330*

*(i.e. victims of domestic violence; incarcerated or institutionalized callers)

<http://www.lsuc.on.ca/about/a/contact/>

NUNAVUT

Nunavut pitaKangituk ikKatuijet suliaKafinganik.
Pigumaguvit ikatuijimik Nunavut-mi, KinigajakKutit
“ikKatuijik” Kutsutanni paginâni igvit fonnipit allanginni.

MANITOBA

Community Legal Education Association of
Manitoba
943-2305 or toll free 1-800-262-8800 (from
outside Winnipeg only please). For a referral to
a lawyer only, you can also call 943-3602.
<http://www.communitylegal.mb.ca/refer.asp>

SASKATCHEWAN

Law Society of Saskatchewan
(306) 359-1767
Toll Free no. in Saskatchewan 1-800-667-9886
[http://www.lawsociety.sk.ca/NewLook/
Programs/referral.htm](http://www.lawsociety.sk.ca/NewLook/Programs/referral.htm)

ALBERTA

Law Society of Alberta
1-800-661-1095
Toll Free number valid only in (Alberta,
Saskatchewan, Lower Mainland British
Columbia, Yukon, NWT, and Nunavut) or 403-
228-1722 in Calgary
[http://www.lawsocietyalberta.com/publicser-
vices/lawyerReferralService.cfm](http://www.lawsocietyalberta.com/publicservices/lawyerReferralService.cfm)

BRITISH COLUMBIA

Canadian Bar Association British Columbia
(604) 687-3221
1-800-663-1919
<http://www.cba.org/BC/home/main/>

YUKON

Law Society of Yukon
(867) 668-4231
<http://www.lawsocietyyukon.com/referral.asp>

NORTHWEST TERRITORIES

Law Society of the Northwest Territories
(867) 873-3828
<http://www.lawsociety.nt.ca/>

**KAMAJINGIT IDLUATSAIJET KAGITAUJATTIGUT
KINILLUGIT NAMUTSIGIAKAMMANGAPIT**

CANADA

www.canada.justice.gc.ca

MANITOBA

www.gov.mb.ca/justice/index.shtml

**NEWFOUNDLAND AND
LABRADOR**

www.gov.nl.ca/just/

SASKATCHEWAN

www.saskjustice.gov.sk.ca

NOVA SCOTIA

www.gov.ns.ca/just/

ALBERTA

www.gov.ab.ca/just/

NEW BRUNSWICK

www.gov.nb.ca/justice/index.htm

BRITISH COLUMBIA

www.gov.bc.ca/ag/

PRINCE EDWARD ISLAND

www.gov.pe.ca/oag/index.php3

YUKON

www.justice.gov.yk.ca/

QUEBEC

www.justice.gouv.qc.ca/anglais/index-a.htm

NORTHWEST TERRITORIES

www.justice.gov.nt.ca

ONTARIO

www.attorneygeneral.jus.gov.on.ca/

NUNAVUT

www.justice.gov.nu.ca/

PLIANIUP INOSUTTUNUT APITSOTET

1. Inusuttut Pilukanimmut Iduatsataummata Maligatsasuangit iluin-
gatitsijuk jarilinnik 12 - 17

Tukilik____ **TukiKangituk**____

2. Inosuttut pilukatsainaluattut piKutinnik siKupjuidlutik

Tukilik____ **TukiKangituk**____

3. Inosuttut pivitsaKagialet ikKatuijitsaminik.

Tukilik____ **TukiKangituk**____

4. Pannanaittaunik tamnatuak inosuttun pasijaummata pilukannimut.

Tukilik____ **TukiKangituk**____

5. AngajukKângit pivitsaKangituk Kaujigiamut sujaulimmangât sug-
usinga tigujaummat.

Tukilik____ **TukiKangituk**____

6. Tamna pijausimajuk pilukammat ikKanammagittumik itsasigialik
sujaunninganut inosuttuk Kaujjaummat pasijatsauninganik.

Tukilik____ **TukiKangituk**____

7. Pittailititsinik pilukagiamut piujummagik pijauniangimata inulimât.

Tukilik____ **TukiKangituk**____

PLANIUP INUSUTTUNUT OKAUSINIK AKISIUGUTINGA

1. traxe cujldiai sseermau _____
2. hoyut icestju mteisocmte _____
3. mrice rnieepvton _____
4. girth ot sounecI _____
5. greattinerion _____
6. efnoceernc _____
7. touyh sitejuc rocuc _____
8. epamntdrte fo tcjieus _____
9. yailcotnacubit _____
10. fingeannul sqeocnceuens _____
11. sepnosrbiiltiy _____
12. licpbu lgela mrofinaiotn _____

Also available on our website: www.publiclegalinfo.com

PLIANIUP INOSUTTUNUT OKAUSINNIK KINIUGUTINGA

M	R	E	H	A	B	I	L	I	T	A	T	I	O	N
E	P	U	B	L	I	C	R	I	M	E	P	H	P	O
A	L	R	E	T	N	E	Q	E	I	G	H	J	A	I
S	I	P	R	E	V	E	N	T	T	C	O	U	R	T
U	A	U	M	R	E	A	Y	L	C	N	L	D	E	A
R	N	T	F	N	L	D	X	F	I	I	R	G	N	R
E	C	C	V	A	S	E	C	X	V	G	G	E	T	G
S	L	A	W	T	B	C	W	K	F	N	Q	D	U	E
X	A	Y	T	I	N	U	M	M	O	C	W	F	N	T
F	E	O	O	V	Z	L	L	K	A	E	R	B	V	N
R	T	U	S	E	R	O	T	A	K	J	I	P	R	I
E	S	T	P	S	G	P	G	X	I	R	G	P	N	E
R	V	H	Y	S	T	M	W	C	Y	R	H	S	Y	R
L	A	N	I	M	I	R	C	J	U	S	T	I	C	E
C	O	N	S	E	Q	U	E	N	C	E	S	Y	C	Q

OKAUSSET KINIJAUGIALET

MEASURES	TRIAL	LAWYER
STEAL	CRIME	REINTEGRATION
PREVENT	VICTIM	ALTERNATIVES
COURT	PLIAN	JUSTICE
PARENT	YOUTH	CONSEQUENCES
PUBLIC	CRIMINAL	COMMUNITY
ACT	RIGHTS	BREAK
JUDGE	ENTER	
LAW	REHABILITATION	

Kiugutet Inusuttut Apitsotinganut

Q.1 **Tukilik:** Tâмна Inosuttut Pilukanimmut Iduatsataummata Maligatsasuak kamaKattatuk jarilinnik 12-17 ilingadlugit

Q.2 **TukiKangituk.** InutuKait pilukaKattatut 54% piKutinnut. Inosuttuk pilukaKattatuk 46% piKutinut pilukajuKammata. Tamakkua ilalet pilukannimut sollu siKupjuidlutik, tillidlutik amma niuvinniavinnut tilligiattudlutik. Ilonnangitigut numarait inosuttuk pilukammata, 78% piKattangitut-suluadladlutik pilukannimut sollu piKutiujunut ugvalu ejalukannut pasijaugamik.

Q.3 **Tukilik** Inosuttuk pivitsalik pitâgiamut oKaudjuujimik. IkKatuiji pitâgijausok angajukKânginnut, akilittaugiaKangitut amma, ugvalu nallianguuniammangâta KaikKujauullutik idluatsaivimmut.

Q.4 **TukiKangituk.** Pannanaitsimavik ilagijanga unuttunit aivitsautillugit inosuttumut pilukasimappat. PitaKagivuk adjigengitunik atuttausonik piusigijaugumajunik, ilangit amma polisikkunut atuttauKattatuk pitsâtaili-Kullugu, oKaudjutaudlunilu ataniup kivKatuttinganit, ugvalu aivigigiaKajanginnut. Allâlu, ukunani YCJA, tigumiattauninga kingullipânguluak suluadlapat ugvalu pilukatsainatumut.

Q.5 **TukiKangituk** AngajukKâk puigujauniangitut pivitsaKadlutik Kaujimagamut sujaulimmangât sugusinga ukutigona *Inosuttut Pilukanimmut Iduatsataummat Maligatsasuangit.* Pitâgialet Kaujisautimmik sujuKalimmangât sugusinganut ilonnangit idluatsaijukkut sujaulippat. Tapkua amma pisongummijut ilaugiamut idluatsaivimmi sugusinga tamaungagiaKappat amma akilikKujaulippat maligakkut.

Q.6 **Tukilik** Itsasinninga pijausimajuk pivallititausimajuk isumagidlugu sugajammangât ukutigona *Inosuttut Pilukanimmut Iduatsataummat Maligatsasuangit.* Tamna pijausimajuk katsungaluakKujak ilauKataugiamut piusingagut idluatsataulippat, amma Kaujitauckudlugu kinaummangât inosuttuk amma Kanuk uttutaugemmat pijaukKaumangât. Tapsuma pijausimajop ikajusimanninga katsungaluakKujajuk ukunani asinginni asiagut piusiuKattatuni

Q.7**Tukilik** Pilukattailigiak piujummagik piusik pijauttailiniammata inulimât. Pijauttailititsisonguvugut pilukattailititsinimmik sivungani kinatuinnak ânntaukKâtinnagu. Pilukattailititsinik pigiasijausok ilinniatauluni, nunakKatigenut pigiasijauulluni ugvalu akKisuilluni inosuttuit pillugit suligiagjau-sonik.

Kiugutet oKausinnik akKisuttagialinnut

1. extra judicial measures
2. youth justice committees
3. crime prevention
4. right to counsel
5. reintegration
6. conference
7. youth justice court
8. department of justice
9. accountability
10. meaningful consequences
11. responsibility
12. public legal information

PLIANIKUT Inusuttunut Apitsotingit, PLIANIKUT oKausinnik AkKisugialingit, amma PLIANIKUT oKausinnik Kiniutingit takutsait Kagitaujami www.publiclegalinfo.com

Nutâk maligak...

...nutâkkut ikajuttigennik

Pilukattailinikkut...

Saputjivik amma Utigamik ikajuttaunik....

Nalâgut piusittânik...

**Public Legal
Information**
Association of NL

www.publiclegalinfo.com